

**Turisters attityder till
vindkraftverk
i fjällen**

Hållbar utbyggnad av vindkraft –
metodutveckling för fjällområdena

Lisa Hörnsten

WP 2002:1

Förord

Denna rapport redogör för resultaten av en undersökning om vuxna turisters attityder till vindkraftverk i fjällen. I studien har ett urval av turister i västra Härjedalen besvarat en omfattande enkät om vindkraft, medan ett representativt urval av befolkningen fått ett begränsat antal frågor som en del av en större enkät.

Lars Emmelin svarade för de inledande diskussionerna från ETOUR tillsammans med Peter Fredman. Lisa Hörnsten, Lars Emmelin och Peter Fredman planerade studien i västra Härjedalen. Genomförandet och sammanställningen av resultaten ansvarade Lisa Hörnsten för med assistans från Lars Norlander som också registrerade de inkomna enkäterna. Den del av studien som riktade sig till ett representativt urval av befolkningen planerades och genomfördes av Thomas A. Heberlein och Peter Fredman med assistans från Stefan Göransson. Resultat från den studien som presenteras i här rapport har sammanställts av Lars Norlander.

Ett stort tack riktas till de olika turistanläggningar i västra Härjedalen som var vänliga nog att tillåta oss att störa deras gäster och, naturligtvis, alla som har besvarat enkäterna!

Studien har utförts på uppdrag från Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Östersund 02 01 07

Lisa Hörnsten

Forskningsledare Destinationens Natur- och kulturesurser, SkogD

Innehåll

Förord	2
Inledning	4
Projektet ”Hållbar utbyggnad av vindkraft”	4
Studiens upplägg	5
Delstudie av besökande vinter- och sommarturister i västra Härjedalen	5
Delstudie av svenska fjällturister	7
Metoder	7
Användning av fotografier för simulering	7
Indelning i aktivitetsgrupper	8
Klusteranalys	8
Resultat	9
Beskrivning av turisterna i västra Härjedalen	9
Den principiella inställningen till vindkraft	10
Upplevelse av olika miljöer före och efter vindkraftsutbyggnad	12
Enstaka eller upprepade möten med vindkraftverk	13
Påverkar en vindkraftsutbyggnad val av område för fjällsemester	14
Informationen roll	15
Diskussion	17
Resultatens tillförlitlighet - urval	19
Sammanfattande slutsatser för planering av vindkraftsetablering	21

Bilagor

BILAGA 1 Följebrev till sommarenkäten	
BILAGA 2 Informationstext om vindkraft	
BILAGA 3 Påminnelsebrev till sommarenkät (påminnelse nr 2)	
BILAGA 4 Enkät till sommarturister	
BILAGA 5 Enkät till vinterturister	
BILAGA 6 Bildhäfte till vinterturister	
BILAGA 7 Bildhäfte till sommarturister	
BILAGA 8 Bildmiljöernas lämplighet för olika aktiviteter	
BILAGA 9 Upplevd förändring efter utbyggnad	
BILAGA 10 Naturliga grupper av förändring efter utbyggnad	

Inledning

Tillsammans med skogs- och jordbruk har turism haft en central roll i utvecklingen av den svenska fjällregionen under de senaste 100 åren, och andelen av svenskarna som besöker fjällen under sin semester ökar. I västra Härjedalen finns 25 000 turistbäddar och 2500 bofasta¹. Vintersäsongen är mycket viktig, $\frac{3}{4}$ av alla besök sker under vinterhalvåret². Dessutom har vinterturisternas större utlägg under sin semester, vilket ökar vintersäsongens betydelse ytterligare.

En storslagen fjällnatur är ofta en viktig förutsättning för fjällturismen. Vindkraftsutredningen pekar på att vindenergipotentialen i fjällen är stor, och efterfrågan på att få bygga ut vindkraft i fjäll och fjällnära områden ökar. Undersökningen om vuxna turisters attityder till vindkraft som presenteras i denna rapport syftar till att ge ett bättre underlag i frågor som är avgörande för att kunna bedöma omfattningen av påverkan på andra intressen. I studien ingår både ett urval av turister i västra Härjedalen och ett representativt urval av vuxna svenska fjällturister.

Projektet ”Hållbar utbyggnad av vindkraft”

Studien ingår i projektet ”Hållbar utbyggnad av vindkraft – metodutveckling för fjällområdena” som drivs av Länsstyrelsen i Jämtlands län. Projektet ingår som ett av tre delprojekt med syfte att utveckla bättre planeringsmetoder och har initierats av Naturvårdsverket, Boverket och Riksantikvarieämbetet. I delprojekten belyses effekterna av en vindkraftutbyggnad i kust-, inlands- respektive fjällregionen.

Fjällområdet studeras i det delprojekt som drivs av Länsstyrelsen i Jämtlands län tillsammans med Härjedalens kommun. Det består av fyra delstudier där Härjedalens kommun fungerar som fallområde:

1. Renars rörelse kring vindkraftverk
2. Påverkan på landskapsbilden
3. Attityder till vindkraft bland fjällturister
4. Vindkraft, ett redskap för landsbygdsutveckling

¹ Boverket 1997. Planera för turism

– varför hör turism och samhällsplanering ihop? Boverket, Turistdelegationen. Ödeshög, Danagårds grafiska.

² Jämtland Härjedalen Turism 2001. Snabbfakta om turismen i Jämtland & Härjedalen 2001.

Studiens upplägg

Undersökningen baseras på enkäter till ett urval av svenska fjällturister. Dels har turister i västra Härjedalen svarat på en omfattande enkät om attityder till vind-kraftsutbyggnad. Dels har ett slumpmässigt urval av 2100 svenskar som besökt fjällen svarat på ett begränsat antal frågor som ingått som en mindre del i en enkät om fjällturism.

Delstudie av besökande vinter- och sommarturister i västra Härjedalen

En omfattande enkät om vindkraft har delats ut/skickats till vinter- och sommarturister i västra Härjedalen (bilaga 1, 4, 5). Enkäterna har dels omfattat attityder och preferenser som undersökts i förhållande till ett antal scenariobilder av vindkraftsutbyggnad i fjällterräng dels bakgrundsvariabler för att segmentera grupperna vid analyser (t.ex. demografiska variabler, specialisering mot olika aktiviteter etc.). Enkäterna har utformats för att gälla antingen sommarbesök eller vinterbesök men i övrigt så långt möjligt varit identiska. Den information som givits har i viss mån varierats, såsom redovisas nedan. I den undersökta gruppen igår svenskar som besöker området, dvs. ej bofasta i västra Härjedalen.

I bildhäftena visas fotografier på olika fjällmiljöer i västra Härjedalen utan vindkraftverk tillsammans med samma bild där ett eller flera vindkraftverk simulerats genom fotomontage. Två helt olika bildhäften har använts som antingen visar sju vinter- eller åtta sommarbilder, se bilaga 6 och 7. Den del av undersökningen som vände sig till turisterna vintertid använde fotografier från vinterhalvåret medan turisterna sommartid bedömde sommarfoton. Bilderna har så långt möjligt varit lika för båda årstiderna och har valts ut för att beskriva olika fjällmiljöer som turisterna kan komma i kontakt med antingen under sin resa till fjällen eller under själva vistelsen. Både antalet vindkraftverk och avståndet till dessa har varierat mellan olika miljöer. I bildhäftet beskrevs de i bild beskrivna platserna med namn och var de ligger geografiskt. Fjällmiljöbilderna och fotomontagen har producerats inom en annan delstudie i vindkraftsprojektet.

Resultat i en enkätundersökning påverkas av frågornas formulering och den information som ges. För att testa sådana effekter har både sommar och vinterenkäterna delats upp i två grupper där informationen skilt sig åt. Vinterbildhäftet gjordes i två versioner där bildtexten i den ena uppmärksammade att bilden visade en regleringsdamm (Lossen). Sommarenkäten kompletterades för ett urval med en informationstext om vindkraft, se bilaga 2.

Urvalet av vinter- och sommarturister har gjorts genom insamling av adresser/utdelande av enkäter vid ett urval av boendeanläggningar och turistmål i västra Härjedalen (vinterenkäten) samt genom adressurval ur databaser från turister i Härjedalen/södra Jämtlandsfjällen (sommarenkäten). För att få in obesvarade enkäter skickades upp till två påminnelser i de fall vi hade adressen (bilaga 3).

Vinterturister: Enkäter delades/skickades ut till ett urval av individer boende vid anläggningar eller besökare vid turistmål i Härjedalens kommun under påsken (vecka 15 och 16) år 2001. Vid varje insamlingstillfälle delades enkäter ut/samlades adresser in till samtliga personer över 15 år ända tills ett på förhand bestämt antal uppnåts.

Frågeformuläret var identiskt för samtliga, men två olika bildhäften användes, se ovan. I princip användes det ena bildhäftet till enkäter som delades ut under vecka 15 och det andra till enkäter som delades ut under vecka 16.

Boendeanläggningar och turistmål valdes ut så att olika boendeformer och turistmål för olika aktiviteter täcktes in: hotell, stugby, camping, värmestuga/servering i skidbacken, våffelstuga på fjället, skoterterminal.

Vid boendeanläggningarna delade personal från ETOUR ut enkäter direkt till gästerna genom dörrknackning. För att undvika att störa gästernas integritet valde vi att inte samla in gästernas hemadresser vilket omöjliggjordes påminnelser till dem som inte svarade. Tillsammans med enkäterna lämnades ett i förväg frankerat svarskuvert.

Vid turistmålen delade personal från ETOUR ut enkäter direkt till turisterna som fick välja mellan att besvara enkäterna på plats eller senare och skicka dem till ETOUR via svarspost alternativt få enkäten hemskickad till sin hemadress.

Utdelade enkäter: totalt 582 stycken, 327 svar (56 %)

Delstudie där bildhäfte har infotext: 300 utdelade, 188 svar (63 %)

Delstudie där bildhäfte saknar infotext: 282 utdelade, 138 svar (49 %)

Sommarturister: Postenkäter skickades till ett slumpvis urval av turister som ETOUR registrerade antingen i Mittåkläppen sommaren 1998 eller i Ljungdals-fjällen sommaren 1999. Adresserna samlades in genom s.k. självregistrerings-boxar som placerats ut längs vandringsleder, där förbipasserande uppmanades att fylla i ett registreringskort. Särskilda studier gjordes för att undersöka bortfallets storlek. I Ljungdalsfjällen var det verkliga bortfallet 9,9 % efter att de som redan registrerat sig hade räknats bort. Undersökningarna redovisas i Vuorio m.fl. 2000³ (Ljungdalen) samt i Emmelin och Iderot⁴ (Mittåkläppen).

Frågeformuläret var identiskt för samtliga, men för ett urval kompletterades enkäten med en informationstext om vindkraft, se bilaga 2.

Utdelade enkäter: totalt 728 stycken (499 från Mittåkläppen, 221 från Ljungdals-fjällen), 398 svar (65 %, efter korrigeringar för avflyttade personer)

Delstudie där informationstext bifogats: 99 st (63 från Mittåkläppen, 36 från Ljungd.), 54 svar (60 %, efter korrigeringar för avflyttade personer)

³ Vuorio, T, Göransson, S. och Emmelin, L. 2000. Vandrare i Södra Jämtlandsfjällen – underlag för översiktlig planering. ETOUR WP 2000:11.

⁴ Emmelin, L. och Iderot, A. 1999. Mittåkläppen – en omstridd naturattraktion. ETOUR Working paper 1999:23.

Delstudie av svenska fjällturister

Nationell studie: Ett begränsat antal frågor om attityden till vindkraft (utan scenariobilder) ställdes som en del av en större postenkät om svensk fjällturism. Postenkäten skickades till ett representativt urval av svenska fjällturister där såväl sommar- som vinterturister ingick.

Urvalet gjordes från ett slumpmässigt urval av 3506 vuxna svenskar (mellan 15-70 år) boende utanför fjällområdet som telefonintervjuats om sina fjällbesök. Svarsfrekvensen för intervjuerna uppskattades till 79 %. Postenkäten skickade till drygt 2100 av de personer som intervjuats. Svarsfrekvensen var 62 %.

Metoder

Användning av fotografier för simulering

Miljöer kan simuleras med hjälp av fotografier. Fotografier ger dock en begränsad del av de sinnesupplevelser som man får när man upplever miljön i verkligheten. För att ge tillförlitliga resultat är det viktigt att miljön som simuleras är välkänd av den som ska göra bedömningen, så att han/hon intuitivt kan lägga till de andra stimuli, som dofter och ljud, när bedömningen görs.

De miljöer som beskrivs med fotografier kan antas vara kända av den undersökta gruppen, även om inte de avbildade platserna är det. För att testa om vindkraftverk är en bekant företeelse frågades om de personliga erfarenheterna av vindkraft i enkäten. Bland vinterturisterna hade knappt hälften vistas minst några dagar i ett område med vindkraft, medan 50 % ”har sett vindkraftverk någon gång”. Bland sommarturisterna var de egna erfarenheterna något större, hälften hade vistats minst några dagar i ett område med vindkraftverk. Två procent uppgav att de aldrig sett vindkraftverk i verkligheten och kan därför antas ha svårt att lägga till de andra stimuli som behövs för att simuleringen ska ge tillförlitliga resultat. Detta kan även till en del gälla den halva av respondenterna som endast sett vindkraftverk någon gång.

Indelning i aktivitetsgrupper

Svaren i vinter- och sommarstudien grupperades efter aktivitet genom svaren på en fråga där respondenten fick fördela sin tid under semestern på olika aktiviteter. Syftet med indelningen var att åstadkomma tillräckligt stora grupper baserade på aktivitet så att de kunde användas för statistisk analys. Aktivitetsgrupperna i vinterstudien är turskidåkare, utförsåkare, skoteråkare och i sommarstudien dagsturvandrare, flerdagsvandrare, bilturåkare samt fiskare, se tabell 1 och 2.

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Tabell 1. Indelning i aktivitetsgrupper bland vinterturisterna

Aktivitesgrupp	urval	antal (st.)	andel (%)
skoter	minst 20 % skoteråkning	40	12
utför	minst 30 % utförsåkning (men inte grupperad som skoter)	98	30
tur	minst 30 % turåkning (men inte grupperad som skoter el utför)	183	56
ej grupperade		6	2

Tabell 2. Indelning i aktivitetsgrupper bland sommarturisterna

Aktivitesgrupp	urval	antal (st.)	andel (%)
fiskare	minst 30 % fiske	47	12
flerdagstur	minst 30 % flerdagstur (men inte grupperad som fiskare)	67	17
dagstur	minst 40 % dagstur (men inte grupperad som fiske el flerdags)	229	58
biltur	minst 30 % bilturåkning (men inte grupperad som fiske, flerdags el dagstur)	32	8
ej grupperade		23	6

Klusteranalys

Syftet med klusteranalys är att samla objekt i grupper eller kluster. Objekten inom varje kluster ska i någon mening likna varandra. För studien i denna rapport har hierarkisk klusteranalys använts för att få svar på frågan "För vilka bildmiljöer är de upplevda förändringarna efter en utbyggnad så lika att de kan bilda naturliga grupper"?

Resultat

Beskrivning av turisterna i västra Härjedalen

Vinterturisterna i västra Härjedalen är något yngre än sommarbesökarna, med en medianålder på 51 år vintertid och 55 år sommartid. Tabell 3 redovisar åldersfördelningen.

Tabell 3. Åldersfördelningen i rapportens studie jämfört med tidigare studie

	vinterbesökare	sommarbesökare
åldersgrupp		
15-30	16%	12%
31-50	34%	35%
51-70	50%	44%

I västra Härjedalen utför många besökare flera olika aktiviteter under sin semester, exempelvis åker både tur och utför. I tabell 4 redovisas hur stor andel av turisterna som utfört olika aktiviteter.

Tabell 4. Andel av de tillfrågade som utfört respektive aktivitet under sin fjällsemester

	<u>vinterbesökare</u>		<u>sommarbesökare</u>
<u>aktivitet</u>		<u>aktivitet</u>	
utför	48%		
tur	81%	dagstur	78%
skoter	19%	flerdagstur	23%
fiske	11%	fiske	28%

Det är ungefär lika många män som kvinnor som besöker västra Härjedalen (tabell 5).

Tabell 5. Könsfördelning

	<u>vinterbesökare</u>	<u>sommarbesökare</u>
kön		
kvinnor	51%	48%
män	49%	52%

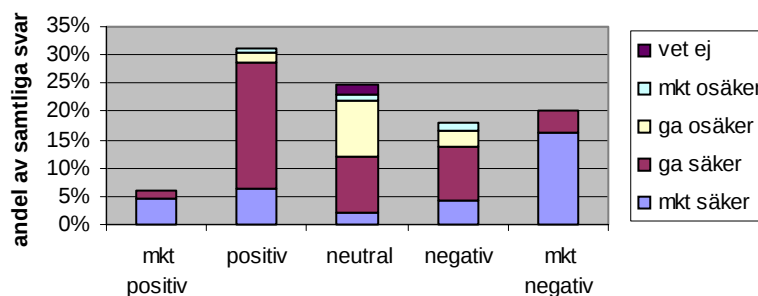
Den principiella inställningen till vindkraft

Resultaten visar att den principiella inställningen till vindkraftsutbyggnad i Sverige är positiv och likartad bland turisterna på vintern och på sommaren. Cirka 60 % anser att det mesta talar för en utbyggnad eller att en utbyggnad absolut bör ske. En av sju anser det mesta talar emot en utbyggnad eller anser att en utbyggnad absolut inte bör ske.

Inställningen till vindkraftsutbyggnad i fjällen är kopplad till inställningen till vindkraftsutbyggnad generellt, fast andelen negativa är större. I vinterundersökningen är andelen positiva lika stor som andelen negativa (37 respektive 38 %), medan det i sommarundersökningen är fler negativa, (23 % är positiva medan knappt hälften av alla är negativa). En av fyra är neutral till en vindkraftsutbyggnad i fjällen både i sommar- och vinterundersökningen. Jämfört med resultaten i riksenkäten är respondenterna i vinterenkäten mindre ofta neutrala i sitt ställningstagande och i högre utsträckning negativa. För sommarundersökningen gäller att färre är positiva och fler negativa än i riksenkäten.

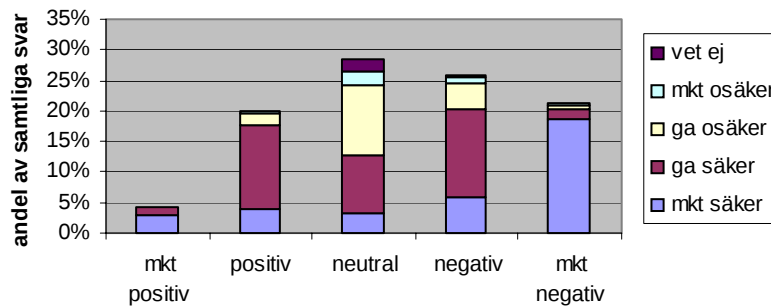
Flertalet som svarat säger sig vara mycket eller ganska säkra i sitt ställningstagande (81 % bland vinter- och 74 % bland sommarturisterna), se figur 1 och 2. De som är mycket negativa till en utbyggnad säger sig i större utsträckning vara mycket säkra i sitt ställningstagande (både sommar och vinter) än övriga.

De personliga erfarenheterna och kunskaperna om vindkraft varierar. Resultaten visar inga säkra samband mellan inställningen till vindkraftsutbyggnad i fjällen och de personliga erfarenheterna av vindkraftverk, kunskaper om vindkraft eller ålder.

Figur 1. Inställning till vindkraft i fjällen bland vinterbesökare och hur säkert ställningstagandet är.

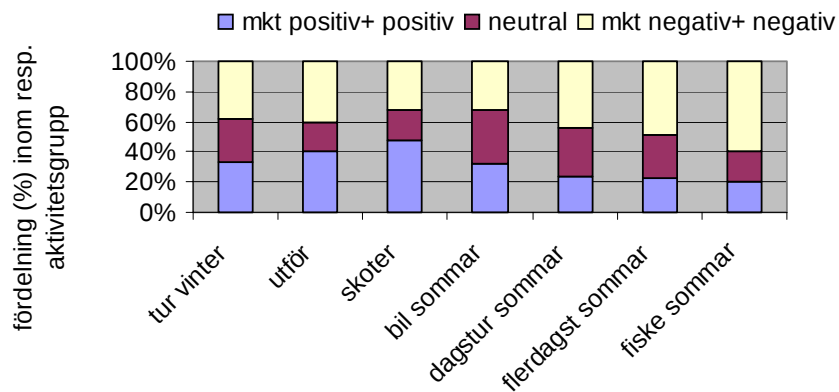
Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Figur 2. Inställning till vindkraft i fjällen bland sommarbesökare och hur säkert ställningstagandet är.

Det finns ett samband mellan aktivitet och inställningen till vindkraft i fjällen, se figur 3. Respondenter där motorfordon ingår i aktiviteten är minst negativa (skoter och bilturer sommartid). Mest negativa är fiskare och de som går på flerdagstur (båda gäller sommaren).

Inställning till vindkraft i fjällen bland olika aktivitetsgrupper

Figur 3. Inställning till vindkraft i fjällen bland olika aktivitetsgrupper.

Upplevelse av olika miljöer före och efter vindkraftsutbyggnad

I bildhäftet har varje bildmiljö kompletterats med en text som kortfattat beskriver den plats som beskrivs. Platserna har valts ut för att beskriva en gradient från lågfjäll till högfjäll. Respondenterna uppmanades först att värdera de olika bildmiljöerna utifrån hur lämpliga de var för olika aktiviteter. Samma bildmiljö upprepades därefter med simulerade vindkraftverk. I några fall har vindkraftverken simulerats in på en plats som fotograferats ur olika vinklar och där varje fotografi utgör en separat bildmiljö (Svansjökläppen, Hamra dalgång, Malmagen). För bildmiljöerna med vindkraftverk uppmanades respondenterna beskriva den upplevda förändringen av miljön.

Vid bedömningarna om platsens lämplighet för olika aktiviteter kan en källa till fel vara att bedömningen görs utifrån platsens estetik, utifrån hur ”vacker” platsen är, snarare än dess lämplighet för den beskrivna aktiviteten. För att testa om så var fallet grupperades svaren utifrån aktivitet (se Indelning i aktivitetsgrupper, ovan) och värderingarna av miljöerna jämfördes utifrån respektive ”aktivitetgrupp” aktivitet, t ex hur flerdagsvandrargruppen värderade miljön för flerdagsvandring. I samtliga fall finns statistiskt säkra skillnader, utom för vinterbilden med Lossen-dammen där två olika informationstexter använts. Detta tyder på att miljön bedömts utifrån hur lämplig den är för den aktivitet man huvudsakligen bedriver och inte utifrån skönhet.

Bilaga 8 redovisar värderingen av bildmiljöerna (utan simulerade vindkraftverk). Bilaga 9 redovisar hur de olika simulerade utbyggnadsalternativen upplevs. I de flesta miljöerna upplevs förändringen som negativ eller neutral. Hur stor försämring respondenten upplever är kopplad till hur attraktiv miljön är för den egna aktiviteten, dvs. flerdagsvandrare upplever en större försämring i de fall miljön upplevs bra för just flerdagsvandring. I alla miljöer som testats är kopplingen statistiskt säkerställd utom sommarbilder med *ett* kraftverk på avstånd längre är två km (Malmagen, Hjortvallen), samt en bild med tre vindkraftverk på fem till sex km avstånd (och ett på 15 km, Axhögen).

För att få reda på vilka bildmiljöer där de upplevda förändringarna är så lika att de kan bilda naturliga grupper har en hierarkisk klusteranalys utförts, bilaga 10. Ingen tydlig geografisk gradient som innebär att utbyggnad i lågfjäll skulle upp-levas annorlunda än utbyggnad på kalfjäll kan utläsas av resultaten. Klusteranalysen visar inte heller att miljöer som beskriver samma plats har bedömts likartat.

I resultaten från vinterenkäten då bedömningarna för Lossendammen exkluderats visar tre tydliga naturliga grupper för de vinteraktivitetsgrupperna: Hamrafjällets skidbacke (1 resp. 3+3 verk), övriga miljöer med sex eller fler verk, övriga miljöer med ett verk. En miljö skiftar tillhörighet beroende på aktivitetsgrupp, förfjäll med sex verk (Långåvålen). Hos turåkarna inordnades den bland andra miljöer med sex eller fler verk, hos skoteråkarna bland miljöerna med ett verk och bland ut-försåkarna bildar den en egen grupp.

Resultaten där Lossendammen (5 resp. 30 verk) inkluderats i analysen (bildhäftet utan information om att det är en regleringsdamm) visar att både tur- och snö-skoteråkare placerar båda alternativen i en egen grupp, medan utförsåkare placerar alternativet med fem verk som en helt egen grupp och det med 30 verk bland ”övriga miljöer med sex eller fler verk”.

I sommarenkäten skiljer sig de naturliga grupperna åt för de olika aktivitets-grupperna. Miljöer med ett verk bildar dock en grupp hos både flerdagsvandrare, fiskare och bilturåkare. För fiskare tillkommer två grupper: Hamra (ett resp. fem verk) samt övriga (tre eller fler verk). För flerdagsvandrarerna tillkommer Kölsjö-fjäll (12 verk) i en egen grupp, samt ytterligare en: övriga. Bilturåkarna har två naturliga grupper: de med ett verk samt Fjällnäs (fem verk) och Kölsjöfjäll (12 verk), medan den andra gruppen består av övriga. För dagsturvandrarerna bildar Malmagen (sex verk) och Kölsjöfjäll (12 verk) egna grupper, medan övriga utgör en grupp.

Enstaka eller upprepade möten med vindkraftverk

Hur ofta man möter vindkraftverken under sin semester uppges påverka upplevelsen. Att möta 1-2 vindkraftverk vid enstaka tillfällen under semestern upplevs av 25 % som positivt och av 50 % som neutralt. Om vindkraftverken är i grupp om 10-12 stycken, upplever 50 % enstaka möten som positivt/neutralt. Att möta vindkraftverken vid upprepade tillfällen under semestern upplevs som mer negativt. Upprepade möten med 1-2 verk anser 45 resp. 40% (vinter resp. sommar) som positivt/neutralt, medan upprepade möten med 10-12 verk upplevs positivt/neutralt av 30 resp. 20 % (vinter/sommar). Respondenterna i västra Härjedalen är mindre positiva till att möta vindkraftverk i de föreslagna alternativen än i de som besvarade riksenkäten.

För både vinter- och sommarturisterna är skillnaderna små mellan olika aktivitetsgrupper, men statistiskt säkra skillnader finns för inställningen till att möta 10-12 vindkraftverk upprepade gånger där skoteråkarna är mindre negativa än tur- och utförsåkarna. Bland sommarturisterna är bilturåkarna mindre negativa än dagstur och långtursvandrare medan fiskare är mest negativa.

I resultaten finns ingen tydligt tendens mellan stigande ålder och inställningen till att möta vindkraftverk under sin semester. Däremot skiljer sig olika åldersgrupper åt i sin inställning till att möta 10-12 verk upprepade gånger under sin semester. Bland sommarturisterna skiljer sig också inställningen till att möta 1-2 vindkraft-verk upprepade gånger mellan åldersgrupperna.

Vetskapen om att det finns vindkraftverk i fjällområdet där man semesterar, men utan att man ser något, påverkar också upplevelsen. Knappt hälften av vinterturisterna upplever vetskapen som positiv eller mycket positiv. För sommar-turisterna skiljer sig andelen positiva mellan aktivitetsgrupperna, där den största andelen återfinns bland bilturåkare (54 %), och i minskande omfattning bland dagsturvandrare (42 %), flerdagsturvandrare (36 %) till den

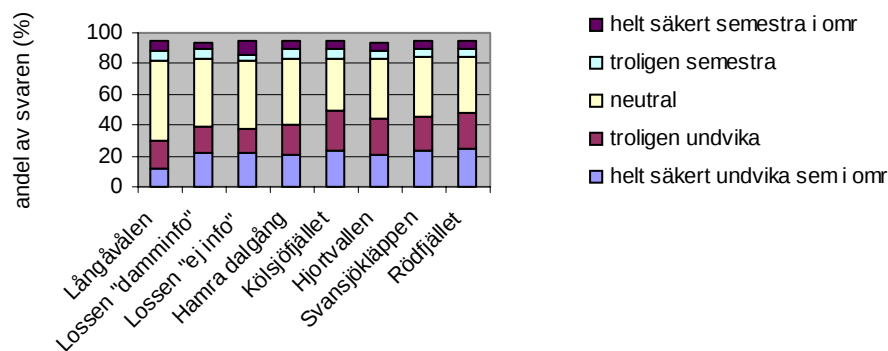
lägsta andelen bland fiskare (24 %). Andelen mycket negativa eller negativa är högst bland vinterturisterna med ca 20 % bland tur- och utförsåkare och 15 % bland skoteråkarna. Motsvarande andel bland sommaraktivitetsgrupperna varierar kring 10 %. Skillnader finns mellan olika åldersgrupper, men ingen trend med ökande ålder. Respondenterna i västra Härjedalen uppger sig vara mindre positiva till vindkraftsverk i området, även om man inte ser verken, jämfört med dem som besvarade riksenkäten.

Påverkar en vindkraftsutbyggnad val av område för fjällsemester

För varje bildmiljö med simulerade vindkraftverk frågades om det mest omfattande utbyggnadsförslaget skulle påverka framtida val av semesterort. Ju mer negativ en utbyggnad upplevs, desto större sannolikhet att man uppger att området skulle undvikas efter en vindkraftsutbyggnad (statistiskt säkra resultat för samtliga bildmiljöer både sommar och vinter).

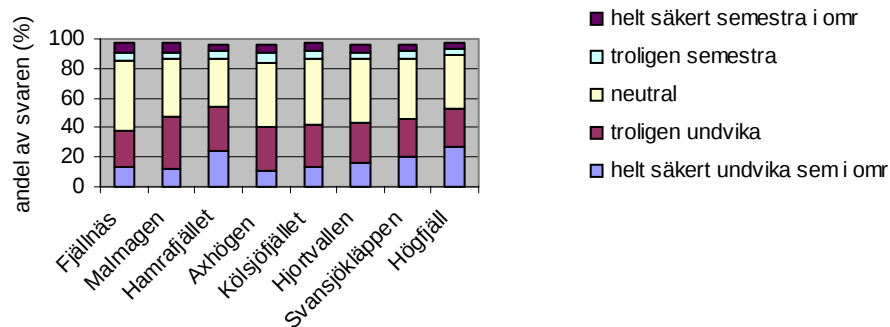
Resultaten varierar mellan de olika bildmiljöerna, men mellan 10 och 20 % uppger att de helt säkert skulle undvika att semestra i västra Härjedalen om utbyggnad skedde, se figur 4 och 5. Andelen som uppger att de helt säkert skulle undvika området är högre bland vinterturisterna. Cirka 40% både av sommar- och vinterturisterna uppger att de troligen skulle undvika eller helt säkert undvika att besöka fjällområdet.

Resultaten visar inte att den huvudsakliga aktiviteten eller åldern påverkar viljan att återvända efter en utbyggnad, utan hur negativ förändringen upplevdes.

Figur 4. Hur vinterturisternas framtida val påverkas om utbyggnad sker enligt bildernas mest extrema alternativ.

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Figur 5. Hur vinterturisternas framtida val påverkas om utbyggnad sker enligt bildernas mest extrema alternativ.

Framtida val av semesterort påverkas till liten grad om utbyggnaden skulle vara mer omfattande och gälla ”många platser i västra Härjedalens fjällvärld” ... ”enligt de mest omfattande alternativen på varje bildmiljö”, men de antyder att något fler skulle undvika att semestra i västra Härjedalen under sommaren jämfört med om utbyggnaden begränsades till att gällde en specifik bildmiljö.

Om däremot ”hela Sveriges fjällregion” byggdes ut på samma omfattande sätt skulle något färre undvika att semestra i fjällregionen som helhet.

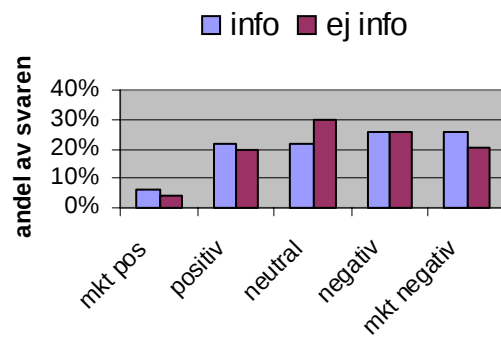
Informationen roll

Informationens påverkan på resultaten testades i vinterenkäten genom hälften av respondenterna i vinterenkäten informerades om att en av bilderna (Lossen) var en regleringsdamm, och i sommarenkäten genom att enkäten för ett urval av respondenterna kompletterades med en informationstext om vindkraft författad av Naturvårdsverket, bilaga 2.

Resultaten i vinterenkäten visar att kännedomen om att bilden beskriver en regleringsdamm leder till ett mer positivt intryck av vindkraftverk i miljön, bilaga 9.

Analysen av svaren i sommarenkäten visar en tendens att respondenterna som fått informationstexten i större utsträckning tagit ställning till vindkraftsutbyggnad, varpå andelen neutrala minskar och både andelen negativa och positiva ökar, figur 6.

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Figur 6. Attityd till vindkraft i fjällen bland respondenter som fått extra information om vindkraft och bland de som inte fått extra information (sommarenkäten).

Diskussion

I bildhäftet har varje bildmiljö kompletterats med en text som kortfattat beskriver den plats som beskrivs. Den upplevda förändringen med vindkraftsimulering visar ingen tydlig geografisk gradient eller att miljöer som beskriver samma plats har bedömts likartat. Man kan därför anta att respondenterna inte bedömt den beskrivna platsen, utan snarare bedömt miljön som beskrivs med bilden. Detta stärks av resultaten att det finns en koppling mellan de upplevda störningarna och hur attraktiv miljön är för den egna aktiviteten. I en planeringssituation skulle resultaten därför kunna tolkas som att de mest attraktiva områdena för en viss turistaktivitet samtidigt är den mest störningskänsliga för vindkraftsutbyggnad.

De i bildhäftet simulerade vindkraftverken varierar i antal och avstånd. Den hierarkiska klusteranalysen visar att antalet verk på bilden är viktigare för att bilda naturliga grupper än avståndet till vindkraftverken. Detta visas också av resultaten att man hellre möter ett till två än tio till tolv vindkraftverk. Den bildvisa bedömningen beskriver olika vindkraftscenarios, men inte effekten av hur ofta man ser verken. Om fallet är som diskuterats ovan, att bedömningen inte gjorts med den just den avbildade platsen i åtanke, har sannolikt inte heller respondentens verkliga användning av den avbildade platsen ingått i bedömningen. Huruvida respondenten skulle möta de simulerade verken ofta eller sällan utifall att den simulerade utbyggnaden förverkligades, har i så fall inte styrt bedömningen. För en plane-ringssituation kan det därför synas relevant att koppla bedömningarna av miljöerna till hur man svarat att man upplever att möta vindkraftverk olika ofta under semestern. Här var 75 % positiva/neutrala till att möta 1-2 vindkraftverk enstaka gånger under sin semester. Resultaten kan tolkas som att största störningarna ger upprepade möten med vindkraftverk i områden som upplevs bra för turisternas egen aktivitet. Om vindkraftverken däremot återfinns i områden som inte används för turisternas egen aktivitet, och som passeras någon enstaka gång under semestern kan närvaron av vindkraft upplevas som positiv av hälften av turisterna. Här torde vindkraftsutbyggnad i den förfjällzon som turisterna passerar på väg till eller från sin fjällsemester kunna vara möjlig.

Vid jämförelser med riksenkäten är svaren från västra Härjedalen mer negativa till vindkraft. Riksenkäten berörde vindkraft med några få frågor, medan Härjedals-enkäterna enbart behandlade vindkraft och dessutom innehöll bilder från området. Detta kan tolkas som ett exempel på "NIMBY, inte på min bakgård syndromet", där man generellt sett anser sig positivt inställd, men att inställningen svänger när förslagen blir mer konkreta och berör den enskilda individen. Samma mönster, att inställningen blir mer negativ när den enskilde berörs, visas även av resultaten om inställningen till vindkraft generellt och vindkraft i fjällen.

De två testen av informationens roll visar att svaren påverkas av formuleringar och den information som ges. Resultaten antyder att den begränsade grupp som fick informationsbladet i högre grad tog ställning (för eller emot) vindkraft. Det verkar som att informationen antingen gav argument för negativ ställning, eller ledde till att respondenter blev skeptiska till studien med mer negativ inställning till följd.

Effekterna av en vindkraftsutbyggnad skulle bli störst på den ekonomiskt viktigare vintersäsongen eftersom en större andel av vinterturisterna uppger att de skulle undvika västra Härjedalen samtidigt som att antalet turister är större under vintersäsongen och att vinterturisterna spenderar mer pengar under sin semester.

Inom naturturismen finns två parallella trender, där den ena innebär att turisterna söker genuina och äkta miljöer. I den andra ligger fokus på aktiviteten i sig, och landskapet har mindre betydelse för att ibland helt kunna ersättas, som vid klätterväggar inomhus. De som bedriver motoriserade aktiviteter (snöskoter eller bilturer sommartid) hade enligt resultaten en mer positiv inställning till vindkraftsutbyggnad i fjällen. I alla fall för snöskoteråkarna är tänkbart att aktiviteten i sig är viktigare än miljön den bedrivs i. Resultaten antyder att de som söker det genuina och äkta är mer känsliga för utbyggnad. Genom att renodla det turistiska utbudet så att det fokuserade på motoriserade aktiviteter torde en högre utbyggnadsnivå av vindkraften vara möjlig utan att störningarna ökade. Alternativt, om man vill ha kvar möjligheten att utveckla turism som söker det genuina och äkta, bör vindkraftsverk undvikas i de områdena. I fallet västra Härjedalen åker en jämförelsevis hög andel av turisterna turskidåkning samtidigt som en hög andel deltar i flera olika aktiviteter under sin semester. Att här inrikta den turistiska verksamheten mot renodlade motoriserade aktiviteter kan tyckas vara en stor förändring mot dagens inriktning.

Resultatens tillförlitlighet - urval

Enkäter delades ut till turister i västra Härjedalen. För att se om de som besvarat enkäterna kan ses som ett representativt urval av turisterna i västra Härjedalen har uppgifter i svaren jämförts med resultat från en tidigare studie av fjällturismen⁵. I den tidigare studien kan de insamlade uppgifterna sägas ge en god beskrivning av turisterna, då uppgifterna har samlats in genom ett slumpvis urval av svenskar boende utanför fjällområdena. Uppgifterna gäller dock ett större område, både turister i Jämtlands- och Härjedalsfjällen ingår.

Skillnaderna mellan vindkraftstudien och den tidigare undersökningen avseende åldersfördelning och aktiviteter vintertid är stora, se tabell 3, 4 respektive 6 och 7. En förklaring kan vara att den tidigare undersökningen inkluderar Jämtlandsfjällen med Åre. Genom att antalet turister är så mycket större i Åre så visar sig inte turisternas mönster i västra Härjedalen när båda områdena redovisas tillsammans. Den höga andelen som åker tur i västra Härjedalen enligt vindkraftsstudiens svar skulle kunna förklaras med ett välutbyggt spårssystemet för turåkning, Nordic ski. Tänkbart är också att det i högre utsträckning är äldre som lockas av goda möjlig-heter till turåkning och att äldre i mindre utsträckning åker utför.

Tabell 6. Åldersfördelningen tidigare studie

åldersgrupp	<u>vinter</u>	<u>sommar</u>
	tidigare studie Härjedalen/ <u>Jämtland</u>	tidigare studie Härjedalen/ <u>Jämtland</u>
15-30	40%	21%
31-50	39%	35%
51-70	21%	44%

Tabell 7. Andel av de tillfrågade som utfört respektive aktivitet under sin fjällsemester i en tidigare studie

aktivitet	<u>vinter</u>	<u>sommar</u>	
	tidigare studie <u>Härjedalen/Jämtland</u>	tidigare studie <u>Härjedalen/Jämtland</u>	tidigare studie <u>Härjedalen/Jämtland</u>
utför	80%		
tur	34%	dagstur	57%
skoter	25%	flerdagstur	20%
fiske	8%	fiske	32%

Åldersfördelningen i vindkraftstudiens vinterdel skiljer sig mycket från fördelningen bland vinterbesökare i den tidigare studien. Sommarturisterna är betydligt äldre jämfört med vinterturisterna, men åldersfördelningen ter sig vid jämförelser mellan studierna tämligen likartad.

⁵ Fredman, P och Heberlein, T.A. 2001. Svensk fjällturism. ETOUR, Populärvetenskapliga serien P 2001:12.

Fördelningen mellan olika aktiviteter skiljer sig i vindkraftsstudiens vinterdel skiljer sig från den tidigare studien av vinterbesökarea genom en högre andel som åker tur och en lägre andel som åker utför. Andelen som åkt skoter eller fiskat är likartade. I vindkraftsstudiens sommardel har knappt 80 % gått på dagstur någon dag under semestern vilket är fler än i den tidigare studien med knappt 60 % som gått dagstur. Andelen som fiskat eller gått flerdagstur är likartade.

Det är lika många män som kvinnor som svarat i vindkraftsstudiens vinterdel medan det i den tidigare studien var något fler män, se tabell 5 och 8. Vindkrafts-studiens sommardel har samma könsfördelning som den tidigare studien.

Tabell 8. Könsfördelning i en tidigare studie

	<u>vinter</u>	<u>sommar</u>
kön		
kvinnor	44%	48%
män	56%	52%

Det finns skillnader mellan de två studierna beträffande aktiviteter, ålders- och könsfördelning, som går att förklara. Det går dock inte att utesluta att de svar som inkommit i vindkraftundersökningen ger en skev bild av främst vinterturisterna i västra Härjedalsfjällen genom att urvalet är äldre, åker mindre utför och går mer på tur än den tidigare studien visat. Därför har resultaten analyserats med hänsyn till just ålder, kön och aktivitet.

Sammanfattning

Det är möjligt att kombinera vindkraft och turism i fjällen om vindkraftverken placeras i andra områden än de som är viktiga för turismen. Om man inte *ser* vindkraftverken så uppger mellan 80 och 90 procent av turisterna att de är positiva eller neutrala till att turista där det finns vindkraftverk. Inställningen skiljer sig något beroende på semesteraktivitet.

Om man däremot *ser* vindkraftverken under sin semester är inställningen mer negativ, särskilt vid upprepade möten. Upprepade möten med enstaka verk upplevs som mer negativt än enstaka möten med 10-12 verk. De miljöer som upplevs som mest attraktiva för en viss turistaktivitet är samtidigt de mest känsliga för vindkraftsutbyggnad.

Mellan 10 och 20 procent uppger att de *helt säkert* skulle undvika att semestra i västra Härjedalen om vindkraft byggdes ut enligt fotoscenarios med mellan 3 och 30 vindkraftverk. Ytterligare 20 procent säger att de *troligen* skulle undvika västra Härjedalen. Ju bättre miljön är för den aktivitet man brukar ägna sig åt, desto mer negativ upplever man en utbyggnad och desto säkrare häv-dar man att man kommer att undvika att semestra i området efter en vindkraftsutbyggnad. Mest negativa är vinterturisterna. Effekterna skulle därmed bli störst på den ekonomiskt viktigare vintersäsongen, då antalet turister är större och då turisterna även spenderar mer pengar i området än under sommaren. Det är dock troligt att andelen som *verkligen* skulle byta semesterort efter en utbyggnad är lägre än de som uppgivit det i enkäten.

Antalet vindkraftverk är, jämfört med avstånd och miljö den viktigaste faktorn för att förklara bedömningen av olika utbyggnadscenarios. Bland vinterturisterna är bedömningarna likartade hos olika aktivitetsgrupper. Bland sommarturisterna skiljer sig bedömningarna mer mellan olika aktivitetsgrupper.

De som utför motoriserade aktiviteter, exempelvis snöskoteråkning, upplever en vindkraftsutbyggnad mindre negativ. Genom att renodla det turistiska utbudet så att det fokuserade på motoriserade aktiviteter torde en högre utbyggnadsnivå av vindkraften vara möjlig med liten störning på turismen. För västra Härjedalen skulle detta innebära en stor förändring, då området idag präglas av att turisterna i hög grad deltar i flera olika aktiviteter under sin semester.

Resultaten är en sammanställning av svar från en omfattande enkät om vindkraft som delats ut till knappt 600 vinterturister och drygt 700 sommarturister i västra Härjedalen. Den har kompletterats med ytterligare en enkät där ett representativt urval av befolkningen fått ett begränsat antal frågor. Svarsfrekvensen var 56, 65 respektive 62 procent.

BILAGA 1

Följebrev till sommarenkäten

Attityder till vindkraft i fjällen

Idag diskuteras att bygga ut vindkraften i fjällregionen. För vissa kan en sådan utbyggnad vara en positiv utveckling, medan andra ser den som något negativt. Med kunskap om attityderna till en utbyggnad kan bättre hänsyn tas i arbetet med att planera och förvalta fjällregionen. Länsstyrelsen i Jämtlands län har därför tillsammans med Härjedalens kommun, Statens Energimyndighet och Naturvårdsverket uppdragit åt ETOUR att studera attityder till vindkraft i fjällen. ETOUR är ett forskningsinstitut som arbetar med frågeställningar som rör turism. Vill Du läsa mer om vår forskning och det forskningsprojekt som denna undersökning ingår i kan Du besöka vår hemsida på: www.etour.mh.se. Projektet heter *Attityder till vindkraft i fjällen*.

Resultaten kommer att användas i den översiktliga planeringen som i höst görs för Härjedalens kommun. Resultaten kan även komma till användning i andra fjällkommuners planering.

Sommaren 1998 besökte Du Mittåkläppen och fyllde i ett av våra registreringskort. Genom ett slumpmässigt urval från dessa besökare har Du valts ut för denna undersökning. För att resultaten ska bli tillförlitliga är det mycket viktigt att alla utvalda svarar på formuläret, oavsett om man är positiv eller negativ till en utbyggnad. När vi redovisar undersökningens resultat kommer det aldrig att framgå vad enskilda personer har svarat.

Vi som arbetar med den här studien heter Lisa Hörnsten och Lars Norlander. Om Du har frågor eller synpunkter på studien är Du välkommen att kontakta oss.

Till sist ett stort tack för Din värdefulla medverkan i vår forskning!
Returnera den ifyllda enkäten i det portofria svarskuvertet så snart som möjligt

Lisa Hörnsten
Projektledare
018 67 38 19
lisa.hornsten@etour.mh.se

Lars Norlander
Projektassistent
063 19 58 49
lars.norlander@etour.mh.se

BILAGA 2

Informationstext om vindkraft bilagd ett urval av sommarenkäten:

Vindkraft är en förnybar, inhemsk och ren energikälla, som inte ger några utsläpp av luftföroreningar när den används för elproduktion. Utbyggnad av vindkraftverk begränsar påverkan på mark, vatten och luft, genom att el från vindkraft ersätter el producerad i fossileldade kraftverk (främst kol och olja) som ger utsläpp av koldioxid, svaveldioxid, kvävedioxid och aska, se nedan.

Ett normalstort vindkraftverk kan med en effekt på 1 MK kan varje år:

- * producera ca 2 500 MWh, vilket motsvarar behovet av hushållsel i 500 villor
- * spara utvinningen av ca 1 000 ton kol (ca 1 kg kol per minut)
- * minska utsläpp av koldioxid med ca 2 500 ton
- * minska utsläpp av svaveldioxid med ca 3 ton
- * minska utsläpp av kvävedioxid med ca 2½ ton
- * spara naturen för brytning av kol, bränsletransporter och spridning av aska

Vindkraftverken påverkar närmiljön visuellt och fysiskt, i form av förändring av landskapsbilden, skuggbildning och ljudalstring. Vid en energimässigt stor utbyggnad blir dessa effekter påtagliga, jämfört med andra typer av energiproducerande anläggningar, stora ytåtgången per producerad kWh. Vindkraft hushåller med användningen av material och energi. Energiförbrukningen för tillverkning, transport, uppförande, drift och rivning av ett vindkraftverk, motsvarar ca 1 % av dess energiproduktion under livslängden (20-25 år). Motsvarande tal för t.ex. ett oljekondenskraftverk är ca 12 %.

Konkreta effekter på områden för turism och rekreation i fjällen

Positiva

- * begränsning av växthuseffekten som på sikt bl.a. bedöms ge minskad snötillgång, förskjutning av trädgränsen uppåt, ökad molnighet och ökade regnmängder
- * begränsning av försurningen av mark och vatten som bl.a. ger utarmning av floran (t.ex. försvinner växtarter) och fiskfaunan (fritidsfisket skadas svårt utan kalkning av sjöar) samt korrosion/långsam nedbrytning av kulturföremål och fornlämningar
- * begränsning av övergödningen av mark och vatten som bl.a. ger utarmning av floran samt minskad tillgång på bär och svamp
- * begränsning av vattenregleringars skador på naturmiljön genom att vindkraften kan samspela med driften av vattenkraftverk och därigenom minska amplituderna hos vattenståndet

Negativa

- * vid olämplig placering och/eller utformning av vindkraftsanläggningar skadas upplevelsen av orörda/ursprungliga/ålderdomliga natur- och kulturmiljöer inom en visuell påverkanszon
- * ljud från vindkraftverk påverkar närmiljön (ca 300 m) främst vid låga vindhastigheter
- * skuggor från vindkraftverk påverkar närmiljön (500-800 m) vid vissa årstider, klockslag, i klart väder och i vissa riktningar
- * vid olämplig placering av vindkraftsanläggningar skadas viktiga biotoper för växter och djur

BILAGA 3

Påminnelsebrev till sommarenkät (påminnelse nr 2)

Attityder till vindkraft i fjällen

Hej!

För några veckor sedan sände vi Dig ett frågeformulär och ett bildhäfte. Syftet med undersökningen är att få bättre kunskap om attityderna till en utbyggnad av vindkraft i fjällen. Med kunskap om attityderna till en utbyggnad kan bättre hänsyn tas i arbetet med att planera och förvalta fjällregionen. Resultaten kommer att användas i den översiktiga planeringen som i höst görs för Härjedalens kommun. Resultaten kan även komma till användning i andra fjällkommuners planering.

Du har valts ut genom ett slumpmässigt urval från besökare i Mittåkläppen som Du besökte sommaren 1998, då Du fyllde i ett av våra registreringskort. Undersökningens kvalitet beror mycket på hur många som svarar. När vi senast räknade in de besvarade frågeformulären hade vi ännu inte fått något svar från Dig. Därför ber vi att Du fyller i Ditt frågeformulär och sänder det till oss i svarskuvertet (det behövs inget frimärke). Svaret skyddas naturligtvis från insyn. Det kommer inte att vara möjligt att läsa ut vad enskilda personer svarat i de resultat som pre-senteras. Vi skickar ett nytt frågeformulär, bildhäfte och svarskuvert om de vi tidigare sänt skulle ha kommit bort.

Vi som arbetar med den här studien heter Lisa Hörnsten och Lars Norlander. Om Du har frågor eller synpunkter på studien är Du välkommen att kontakta oss. Det är Länsstyrelsen i Jämtlands län som tillsammans med Härjedalens kommun, Statens Energimyndighet och Naturvårdsverket uppdragit åt ETOUR att göra studien. ETOUR är ett forskningsinstitut som arbetar med frågeställningar som rör turism. Vill Du läsa mer om vår forskning och det forskningsprojekt som denna undersökning ingår i kan Du besöka vår hem-sida på: www.etour.mh.se. Projektet heter Attityder till vindkraft i fjällen.

PÅ FÖRHAND ETT STORT TACK FÖR DIN HJÄLP!

Bästa hälsningar

Lisa Hörnsten
Projektledare
018 67 38 19
lisa.hornsten@etour.mh.se

Lars Norlander
Projektassistent
063 19 58 49
lars.norlander@etour.mh.se

*PS Om Du redan fyllt i och sänt oss frågeformuläret,
behöver Du naturligtvis inte bry Dig om denna
påminnelse.*

BILAGA 4

Enkät till sommarturister

Inledningsvis vill vi ställa några frågor om Dina semesterresor

Med semesterresor menar vi "alla" resor som inte är tjänsteresor, där Du har övernattat minst en natt.

1. Hur ofta brukar Du semestra i de olika naturmiljöerna nedan?

(Markera med ett kryss för varje naturmiljö nedan)

	Aldrig	Mer sällan än vart annat år	En gång vart annat år	En gång per år	Två gånger per år	Mer än två gånger per år
fjällmiljö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
på land längs kusten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
till havs	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vid stora insjöar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
skogslandskapet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Hur ofta har Du semestrat i fjällen på sommaren de senaste 5 åren?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Aldrig
- ☐ Mer sällan än vart annat år
- ☐ En gång vart annat år
- ☐ En gång per år
- ☐ Två gånger per år
- ☐ Fler än två gånger per år

3. Hur ofta har Du semestrat i fjällen på vintern de senaste 5 åren?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Aldrig
- ☐ Mer sällan än vart annat år
- ☐ En gång vart annat år
- ☐ En gång per år
- ☐ Två gånger per år
- ☐ Fler än två gånger per år

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Nu följer några frågor om den fjällsemester Du var på när Du lämnade os ett registreringskort med Din adress. Det var i Mittåkläppen sommaren 1998.

Vi har förståelse för att det kan vara svårt att minnas exakt det vi frågar om eftersom det gått något år sedan denna semester. Vi ber Dig att försöka minnas så gott det går.

4. Hur bodde Du under fjällsemesteren då Du besökte Mittåkläppen sommaren 1998?

(Kryssa det huvudsakliga alternativet)

- ☐ Hotell / pensionat
- ☐ Fjällstation / vandrarhem
- ☐ STF stugor eller motsvarande
- ☐ Hos släktingar / vänner
- ☐ Tält
- ☐ Husvagn
- ☐ Hyrd stuga
- ☐ Egen / andels stuga
- ☐ Annat boende, nämligen: _____

5. Hur många dagar varade fjällsemesteren då Du besökte Mittåkläppen sommaren 1998?

Antal dagar totalt _____ varav dagar på resmålet _____

6. Hur fördelade Du Din tid mellan olika aktiviteter under Din fjällsemester då Du besökte Mittåkläppen sommaren 1998):

(Beskriv hur många dagar Du utfört de olika aktiviteterna nedan. Även del av dag räknas som hel dag.)

Under min fjällsemester gjorde jag följande:

Vandrade dagsturer _____ dag/dagar
Vandrade flerdagarsturer _____ dag/dagar
Fiskade _____ dag/dagar
Åkte på bilutflykt _____ dag/dagar
Annan aktivitet (skriv vilken) _____
dag/dagar

7. Ungefär hur stor var den totala kostnaden för Din fjällsemester då Du besökte Mittåkläppen sommaren 1998?

(Om Du hade sällskap på resan ska Du endast svara för Din resa, Ditt boende etc., och inte för hela gruppen. Har ni exempelvis åkt flera personer i samma bil räkna då ut Din andel av kostnaden för bilresan.)

Resans totala kostnad _____ kr

8. Med vilket sällskap reste Du på fjällsemestern då Du besökte Mittåkläppen sommaren 1998?

(Kryssa det huvudsakliga alternativet)

- ☐ Familjen
- ☐ Vänner och bekanta
- ☐ Gruppresa (kommersiellt organiserad)
- ☐ Gruppresa (organiserad av förening etc.)
- ☐ Arbetskamrater
- ☐ Inget sällskap, jag reste ensam

Mittåkläppen ligger i Västra Härjedalen. Med de följande frågorna vill vi få reda på hur Du ser på fjällmiljön i Västra Härjedalen.

9. Hur viktig var fjällmiljön i Västra Härjedalen för Din totala upplevelse på fjällsemestern då Du besökte Mittåkläppen sommaren 1998?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Mycket viktig
- ☐ Viktig
- ☐ Mindre viktig
- ☐ Inte alls viktig

10. Vi ber Dig ta ställning till följande påståenden om Din anknytning till Västra Härjedals-fjällen:

(Ringa in en siffra för varje påstående)

	Helt oenig	Delvis oenig	Varken enig eller oenig	Delvis enig	Helt enig
Området känns som en del av mig	1	2	3	4	5
Inget annat område ger mig samma möjligheter att göra saker på min fritid	1	2	3	4	5
Jag identifierar mig starkt med detta område	1	2	3	4	5
Min familj har sedan länge anknytning till detta område	1	2	3	4	5
Området är viktigt för mig på grund av min livsstil	1	2	3	4	5
Jag känner mig knuten till området	1	2	3	4	5
Hur området utvecklas är viktigt för mig	1	2	3	4	5

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

11. Denna fråga handlar om din uppfattning om förvaltning och skötsel av Västra Härjedalsfjällen. Visa vad Du tycker genom att markera det alternativ som passar dig bäst.

(Ringa in en siffra för varje påstående)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral Positivt	Positivt	Mycket positivt
Att det finns iordninggjorda lägerplatser med toalett, soptunnor, eldstad m.m.	-2	-1	0	1	2
Att det finns fjällstationer	-2	-1	0	1	2
Att det finns markerade leder	-2	-1	0	1	2
Att kunna köra in med bil i ett attraktivt område för att göra dagsturer	-2	-1	0	1	2
Att se spår (eldplatser, slitage m.m.) efter andra besökare	-2	-1	0	1	2
Att se spår av terrängfordon	-2	-1	0	1	2
Att få uppleva orörd natur	-2	-1	0	1	2
Att kunna förflytta sig flera dygn utan att se hus, vägar m.m.	-2	-1	0	1	2
Att bara se ett fåtal andra besökare (förutom eventuella turkamrater)	-2	-1	0	1	2
Att möta utländska turister	-2	-1	0	1	2
Att få vandra utanför leder	-2	-1	0	1	2
Att få tälta fritt	-2	-1	0	1	2
Att få landa med flyg och helikopter	-2	-1	0	1	2
Att få lov att använda mountainbike	-2	-1	0	1	2
Att området hyser sällsynta djur och växter	-2	-1	0	1	2
Att få veta att våra fyra största rovdjur (varg, björn, lo eller järv) kan finnas i området	-2	-1	0	1	2
Att få lov att göra upp eld där Du vill	-2	-1	0	1	2
Att området har en vildmarkskärna med mer än 5 kilometer till närmaste hus, väg, kalhygge, damm, telemast etc.	-2	-1	0	1	2

Vindkraft kan i framtiden komma att bidra till en större del av elförsörjningen än idag. Nu följer några frågor om vindkraft i allmänhet och vilka erfarenheter Du har av vindkraft.

12. Idag diskuteras i Sverige frågan om vindkraftens vidare utbyggnad. En del är för och andra är emot statens ambition på en utbyggnad av vindkraften som energikälla. Vad anser Du?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Utbyggnad bör absolut ske
- ☐ Det mesta talar för en utbyggnad
- ☐ Lika mycket talar för som emot
- ☐ Det mesta talar emot en utbyggnad
- ☐ En utbyggnad bör absolut inte ske
- ☐ Vet ej

13. När Du besvarade föregående fråga (fråga 12):

Hur säker är Du i ditt ställningstagande om vindkraftens vidare utbyggnad?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Mycket säker
- ☐ Ganska säker
- ☐ Ganska osäker
- ☐ Mycket osäker
- ☐ Vet ej

14. Idag finns områden med utbyggd vindkraft på vissa håll i landet. En del har därför sett och upplevt vindkraftverk medan andra inte har det. Vilken erfarenhet har Du för egen del av vindkraftverk?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Har aldrig sett något vindkraftverk i verkligheten
- ☐ Har sett vindkraftverk någon gång
- ☐ Har vistats en kortare period (minst några dagar) i ett område med vindkraftverk
- ☐ Har vistats flera eller längre perioder i område med vindkraftverk
- ☐ Bor i ett område med vindkraftverk

15. Hur många eluppvärmda småhus tror Du ungefär att ett vindkraftverk (70 meter högt torn) kan försörja?

(Markera med ett kryss)

- ☐ 1 småhus
- ☐ 50 småhus
- ☐ 150 småhus
- ☐ 500 småhus
- ☐ 750 småhus
- ☐ 1 000 småhus
- ☐ 2 000 eller fler småhus

En möjlig placering av vindkraftverk är i fjällen. I så fall skulle Du kanske möta vindkraftverk under Din semester. Med de följande frågorna vill vi få reda på Din uppfattning om vindkraft i fjällen i stort.

16. Det finns planer på att bygga ut vindkraften i fjällen. Vad anser Du om detta?
(Markera med ett kryss)

- ☐ Mycket positivt
- ☐ Positivt
- ☐ Neutral
- ☐ Negativt
- ☐ Mycket negativt

17. När Du besvarade föregående fråga (fråga 16):
Hur säker är Du i ditt ställningstagande om utbyggnad av vindkraften i fjällen?
(Markera med ett kryss)

- ☐ Mycket säker
- ☐ Ganska säker
- ☐ Ganska osäker
- ☐ Mycket osäker
- ☐ Vet ej

18. För besökare i fjällvärlden innebär en utbyggnad av vindkraften framför allt en visuell förändring i landskapet. Hur skulle Du som semestrande i fjällen uppleva följande påståenden:

(Kryssa ett alternativ för varje påstående)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positivt
<u>1 -2 vindkraftverk inom synhåll vid något enstaka tillfälle</u>					
under en fjällsemester	-2	-1	0	1	2
<u>10 - 12 vindkraftverk (samlade i grupp) inom synhåll vid något enstaka tillfälle</u>					
under en fjällsemester	-2	-1	0	1	2
<u>1 -2 vindkraftverk inom synhåll vid upprepade tillfällen</u>					
under en fjällsemester	-2	-1	0	1	2
<u>10 - 12 vindkraftverk (samlade i grupp) inom synhåll vid upprepade tillfällen</u>					
under en fjällsemester	-2	-1	0	1	2
Själva vetskapen att det finns vindkraftverk i fjällområdet där jag semestrar, men utan att jag ser något	-2	-1	0	1	2

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Det finns andra möjliga placeringar av vindkraftverk än i fjällen. En utbyggnad av vindkraften skulle alltså kunna medföra att Du skulle möta vindkraftverk på andra tidpunkter under året och på andra platser än under Din fjällsemester.

Nu följer några frågor där vi ber Dig jämföra hur gärna/ogärna Du ser vindkraftverk i olika miljöer Du vistas i.

19. Man kan tänka sig vindkraftverk placerade så att man antingen ser dem i vardagen eller under semestern. Rangordna med 1-5 efter hur gärna/ogärna Du ser vindkraftverk i de olika situationerna nedan. Ge den situation Du helst ser vindkraftverk 1, den situation Du därefter kan tänka Dig vindkraftverk 2 osv. Den situation Du minst gärna vill se vindkraftverk ger Du siffran 5.

- _____ från min bostad
- _____ när jag åker längs småvägar
- _____ när jag åker längs motorvägar
- _____ när jag vistas i naturen på helgen
- _____ när jag vistas i naturen på semestern

20. Man kan tänka sig vindkraftverken placerade i olika miljöer. Tänk Dig att Du semestrar i de olika miljöerna nedan. Rangordna med 1-5 efter hur gärna/ogärna Du ser vindkraftverk i de olika situationerna nedan. Ge den situation Du helst ser vindkraftverk 1, den situation Du därefter kan tänka Dig vindkraftverk 2 osv. Den situation Du minst gärna vill se vindkraftverk ger Du siffran 5.

Min rangordning av hur gärna/ogärna jag ser vindkraftverk när jag semestrar i:

- _____ fjällmiljö
- _____ på land längs kusten
- _____ till havs
- _____ vid stora insjöar
- _____ i skogslandskapet

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Vi vill nu veta hur Du uppfattar olika placeringar av vindkraftverk i fjällmiljö. För att Du lättare ska få en uppfattning om hur en utbyggnad kan komma att se ut får Du se bilder från olika fjällmiljöer där vindkraftverk ritats in. Höjden på tornet i vindkraftverken på bilderna är cirka 70 meter. Till det kommer rotorbladet som har en radie på ca 25 meter. När det blåser rör sig rotorbladen långsamt. Inom 500 meter från vindkraftverken kan man höra ljud från rotorbladen.

Ta nu fram det bildhäfte som Du fått tillsammans med frågeformuläret. På varje uppslag i häftet finns en bild inramad med rött som beskriver en befintlig fjällmiljö. På samma uppslag finns också 1-2 bilder där vindkraftverk ritats in. De skiljer sig åt genom antalet inritade vindkraftverk. För varje uppslag i bildhäftet ställer vi tre frågor.

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Följande tre frågor gäller uppslag 1 i bildhäftet - Malmagen

21. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester på sommaren? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv			Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
vandra, dagstur	1	2	3	4	5		0
vandra, flerdagstur	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0
annat, ange vad:							
	1	2	3	4	5		0

22. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positivt
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

23. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av område för fjällsemester påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Bläddra nu till uppslag 2 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 2 i bildhäftet - Hamrafjället

24. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester på sommaren? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv			Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
vandra, dagstur	1	2	3	4	5		0
vandra, flerdagstur	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0
annat, ange vad:							
	1	2	3	4	5		0

25. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positivt
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

26. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av semestermål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Bläddra nu till uppslag 3 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 3 i bildhäftet - Axhögen

27. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester på sommaren? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)
(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv		Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
vandra, dagstur	1	2	3	4	5	0
vandra, flerdagstur	1	2	3	4	5	0
fiska	1	2	3	4	5	0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5	0

annat, ange vad:

_____ 1 2 3 4 5 0

28. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?
(Ringa in en siffra)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positivt
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2

29. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ A - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A

Bläddra nu till uppslag 4 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 4 i bildhäftet - Svansjökläppen

30. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester på sommaren? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)
(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv			Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
vandra, dagstur	1	2	3	4	5		0
vandra, flerdagstur	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0
annat, ange vad:							
_____	1	2	3	4	5		0

31. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

32. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Bläddra nu till uppslag 5 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 5 i bildhäftet - Hjortvallen

33. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester på sommaren? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv					Mycket attraktiv	Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
vandra, dagstur	1	2	3	4	5		0
vandra, flerdagstur	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0

annat, ange vad:

_____ 1 2 3 4 5 0

34. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

35. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Bläddra nu till uppslag 6 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 6 i bildhäftet - Fjällnäs

36. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester på sommaren? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv					Mycket attraktiv	Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
vandra, dagstur	1	2	3	4	5		0
vandra, flerdagstur	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0

annat, ange vad:

_____ 1 2 3 4 5 0

37. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt
Mycket positiv				
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1 2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1 2

38. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ A - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A

Bläddra nu till uppslag 7 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 7 i bildhäftet - Kölsjöfjället

39. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester på sommaren? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv					Mycket attraktiv	Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
vandra, dagstur	1	2	3	4	5		0
vandra, flerdagstur	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0

annat, ange vad:

_____ 1 2 3 4 5 0

40. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2

41. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ A - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A

Titta nu på uppslag 8 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 8 i bildhäftet - högfjäll

42. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester på sommaren? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv					Mycket attraktiv	Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
vandra, dagstur	1	2	3	4	5		0
vandra, flerdagstur	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0

annat, ange vad:

_____ 1 2 3 4 5 0

43. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2

44. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ A - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A

Du har nu bedömt ett antal möjliga placeringar av vindkraftverk i fjällmiljön. Antag nu att fjällen användes för vindkraftproduktion enligt de mest omfattande alternativen på varje uppslag i bildhäftet. Vi vill nu veta hur en sådan utbyggnad skulle påverka Ditt val av semesterort.

45. Antag att många platser i Västra Härjedalens fjällvärld användes för vindkraftproduktion enligt de mest omfattande alternativen på varje uppslag i bildhäftet. Hur skulle denna utbyggnad påverka Ditt val att semestra i Västra Härjedalen i framtiden? (Tänk Dig att andra fjällområden inte har utbyggd vindkraft)

(Markera med ett kryss)

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i Västra Härjedalen
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i Västra Härjedalen
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i Västra Härjedalen
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i Västra Härjedalen

46. Antag att många platser i hela Sveriges fjällregion användes för vindkraftproduktion enligt de mest omfattande alternativen på varje uppslag i bildhäftet. Hur skulle denna utbyggnad påverka Ditt val att semestra i fjällregionen i framtiden?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällregionen
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällregionen
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällregionen
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällregionen

47. Upplever Du att Du skulle behöva mer information för att kunna ta ställning till en vindkraftsutbyggnad i fjällregionen?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Nu till sist några frågor om Din bakgrund. Vi ställer dem för att kunna göra bättre jämförelser mellan olika grupper. Vi hoppas Du har overseende med detta. I redovisningen av undersökningen framgår aldrig vad enskilda personer har svarat.

48. Hur gammal är Du?

_____ år

49. Vilket är Ditt kön?

- ☐ Kvinna
☐ Man

50. Om Du bor i Sverige - Vilket postnummer har Du till Din hemadress?

Mitt postnummer är _____

51. Om Du bor utanför Sverige - Var bor Du?

- ☐ Norge
☐ Danmark
☐ Finland
☐ Övriga Europa
☐ Land utanför Europa

52. Är Du medlem i någon förening som sysslar med naturvård eller miljöfrågor (till exempel Svenska Naturskyddsföreningen, Greenpeace)?

- ☐ Nej
☐ Ja

53. Hur många personer bor i ditt hushåll?

_____ barn 0 – 12 år
_____ ungdomar 13-18 år
_____ vuxna

54. Bor Du i...

- ☐ Storstad med mer än 200.000 invånare (inklusive förorter)
☐ Stad med 20.000 – 199.999 invånare
☐ Stad / samhälle med 2.000 – 19.999 invånare
☐ Tätort / by med mindre än 2.000 invånare
☐ På landsbygden

55. Ungefär hur ofta brukar Du vistas ute i naturen på fritiden?

(Ange med ett kryss för sommar- respektive vinterhalvåret)

	Sommar	Vinter
Mer än 3 gånger i veckan	☐	☐
2-3 gånger i veckan	☐	☐
Ungefär en gång i veckan	☐	☐
2-3 gånger i månaden	☐	☐
Högst en gång i månaden	☐	☐

56. Vilket är Din nuvarande sysselsättning?

(Kryssa det huvudsakliga alternativet)

- ☐ Yrkesarbetande
- ☐ Studerande
- ☐ Pensionär
- ☐ Arbetslös
- ☐ Föräldraledig
- ☐ Sjukskriven
- ☐ Annat, ange: _____

Ett stort tack för Din hjälp!

Posta den ifyllda enkäten och bildhäftet i det portofria svarskuvertet.

Om Du har några synpunkter eller speciella kommentarer kring de frågor vi ställt är Du välkommen att lämna dem här nedan, via telefon eller e-post:

Lisa Hörnsten

Projektledare

ETOUR

831 25 ÖSTERSUND

018 67 38 19

lisa.hornsten@etour.mh.se

Bilaga 5

Enkät till vinterturister

Inledningsvis vill vi ställa några frågor om Dina semesterresor.

Med semesterresor menar vi "alla" resor som inte är tjänsteresor, där Du har övernattnat minst en natt.

1. Hur ofta brukar du semestra i de olika naturmiljöerna nedan?

(Markera med ett kryss för varje naturmiljö nedan)

	Aldrig	Mer sällan än vart annat år	En gång vart annat år	En gång per år	Två gånger per år	Mer än två gånger per år
fjällmiljö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
på land längs kusten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
till havs	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vid stora insjöar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i skogslandskapet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Hur ofta har Du semestrat i fjällen på sommaren de senaste 5 åren?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Aldrig
- ☐ Mer sällan än vart annat år
- ☐ En gång vart annat år
- ☐ En gång per år
- ☐ Två gånger per år
- ☐ Fler än två gånger per år

3. Hur ofta har Du semestrat i fjällen på vintern de senaste 5 åren?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Aldrig
- ☐ Mer sällan än vart annat år
- ☐ En gång vart annat år
- ☐ En gång per år
- ☐ Två gånger per år
- ☐ Fler än två gånger per år

Nu följer några frågor om den fjällsemester som Du är på just nu.

4. Hur bor Du under denna fjällsemester?

(Kryssa det huvudsakliga alternativet)

- ☐ Hotell / pensionat
- ☐ Fjällstation / vandrarhem
- ☐ STF stugor eller motsvarande
- ☐ Hos släktingar / vänner
- ☐ Tält
- ☐ Husvagn
- ☐ Hyrd stuga
- ☐ Egen / andels stuga
- ☐ Annat boende, nämligen: _____

5. Hur många dagar varar den fjällsemester Du är på just nu?

Antal dagar totalt _____ varav dagar på resmålet _____

6. Tänk nu på hela Din nuvarande fjällsemester, både de dagar som varit och kommande dagar. Hur har Du/ tror Du att Du kommer fördela Din tid mellan olika aktiviteter under den fjällsemester Du är på:

(Beskriv hur många dagar du utfört/kommer att utföra de olika aktiviteterna nedan. Även del av dag räknas som hel dag.)

Under denna fjällsemester har jag/kommer jag:

Åka skidor utför _____ dag/dagar

Åka turskidor _____ dag/dagar

Åka skoter _____ dag/dagar

Fiska _____ dag/dagar

Åka på bilutflykt _____ dag/dagar

Annan aktivitet (skriv vilken) _____
dag/dagar

7. Ungefär hur stor tror Du att den totala kostnaden blir för den semester Du är på just nu?

(Om Du har sällskap på resan ska Du endast svara för Din resa, Ditt boende etc., och inte för hela gruppen. Har ni exempelvis åkt flera personer i samma bil räkna då ut Din andel av kostnaden för bilresan.)

Resans totala kostnad _____ kr

8. Med vilket sällskap reser Du på denna semester?

(Kryssa det huvudsakliga alternativet)

- ☐ Familjen
- ☐ Vänner och bekanta
- ☐ Gruppresa (kommersiellt organiserad)
- ☐ Gruppresa (organiserad av förening etc.)
- ☐ Arbetskamrater
- ☐ Inget sällskap, jag reser ensam

9. Hur viktig är fjällmiljön i Västra Härjedalen för Din totala upplevelse på fjällsemestern?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Mycket viktig
- ☐ Viktig
- ☐ Mindre viktig
- ☐ Inte alls viktig

10. Vi ber Dig ta ställning till följande påståenden om Din anknytning till västra Härjedals-fjällen:

(Ringa in en siffra för varje påstående)

	Helt oenig	Delvis oenig	Varken enig eller oenig	Delvis enig	Helt enig
Området känns som en del av mig	1	2	3	4	5
Inget annat område ger mig samma möjligheter att göra saker på min fritid	1	2	3	4	5
Jag identifierar mig starkt med detta område	1	2	3	4	5
Min familj har sedan länge anknytning till detta område	1	2	3	4	5
Området är viktigt för mig på grund av min livsstil	1	2	3	4	5
Jag känner mig knuten till området	1	2	3	4	5
Hur området utvecklas är viktigt för mig	1	2	3	4	5

Vindkraft kan i framtiden komma att bidra till en större del av elförsörjningen än idag. Nu följer några frågor om vindkraft i allmänhet och vilka erfarenheter Du har av vindkraft.

11. Idag diskuteras i Sverige frågan om vindkraftens vidare utbyggnad. En del är för och andra är emot de planer som finns på en utbyggnad av vindkraften som energikälla. Vad anser Du?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Utbyggnad bör absolut ske
- ☐ Det mesta talar för en utbyggnad
- ☐ Lika mycket talar för som emot
- ☐ Det mesta talar emot en utbyggnad
- ☐ En utbyggnad bör absolut inte ske
- ☐ Vet ej

12. När Du besvarade föregående fråga (fråga 11):

Hur säker är Du i ditt ställningstagande om vindkraftens vidare utbyggnad?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Mycket säker
- ☐ Ganska säker
- ☐ Ganska osäker
- ☐ Mycket osäker
- ☐ Vet ej

13. Idag finns områden med utbyggd vindkraft på vissa håll i landet. En del har därför sett och upplevt vindkraftverk medan andra inte har det. Vilken erfarenhet har Du för egen del av vindkraftverk?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Har aldrig sett något vindkraftverk i verkligheten
- ☐ Har sett vindkraftverk någon gång
- ☐ Har vistats en kortare period (minst några dagar) i ett område med vindkraftverk
- ☐ Har vistats flera eller längre perioder i område med vindkraftverk
- ☐ Bor i ett område med vindkraftverk

En möjlig placering av vindkraftverk är i fjällen. I så fall skulle Du kanske möta vindkraftverk under Din semester. Med de följande frågorna vill vi få reda på Din uppfattning om vindkraft i fjällen i stort.

14. Det finns planer på att bygga ut vindkraften i fjällen. Vad anser Du om detta?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Mycket positivt
- ☐ Positivt
- ☐ Neutral
- ☐ Negativt
- ☐ Mycket negativt

15. När Du besvarade föregående fråga (fråga 14):

Hur säker är Du i ditt ställningstagande om utbyggnad av vindkraften i fjällen?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Mycket säker
- ☐ Ganska säker
- ☐ Ganska osäker
- ☐ Mycket osäker
- ☐ Vet ej

16. För besökare i fjällvärlden innebär en utbyggnad av vindkraften framför allt en visuell förändring i landskapet. Hur skulle Du som semestrande i fjällen uppleva följande påståenden:

(Kryssa ett alternativ för varje påstående)

	Mycket negativt Mycket positivt	Negativt	Neutral	
Positivt				
<u>1 -2 vindkraftverk</u> inom synhåll vid något <u>enstaka tillfälle</u> under en fjällsemester	-2	-1	0	1 2
<u>10 - 12 vindkraftverk</u> (samlade i grupp) inom synhåll vid något <u>enstaka tillfälle</u> under en fjällsemester	-2	-1	0	1 2
<u>1 -2 vindkraftverk</u> inom synhåll vid <u>upprepade tillfällen</u> under en fjällsemester-2		-1	0	1 2
<u>10 - 12 vindkraftverk</u> (samlade i grupp) inom synhåll vid <u>upprepade tillfällen</u> under en fjällsemester	-2	-1	0	1 2
Själva vetskapen att det finns vindkraftverk i fjällområdet där jag semestrar, men utan att jag ser något	-2	-1	0	1 2

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Det finns andra möjliga placeringar av vindkraftverk än i fjällen. En utbyggnad av vindkraften skulle alltså kunna medföra att Du skulle möta vindkraftverk på andra tidpunkter under året och på andra platser än under Din fjällsemester.

Nu följer några frågor där vi ber Dig jämföra hur gärna/ogärna du ser vindkraftverk i olika miljöer Du vistas i.

17. Man kan tänka sig vindkraftverk placerade så att man antingen ser dem i vardagen eller under semestern. Rangordna med 1-5 efter hur gärna/ogärna Du ser vindkraftverk i de olika situationerna nedan. Ge den situation Du helst ser vindkraftverk 1, den situation Du därefter kan tänka Dig vindkraftverk 2 osv. Den situation Du minst gärna vill se vindkraftverk ger Du siffran 5.

- _____ från min bostad
- _____ när jag åker längs småvägar
- _____ när jag åker längs motorvägar
- _____ när jag vistas i naturen på helgen
- _____ när jag vistas i naturen på semestern

18. Man kan tänka sig vindkraftverken placerade i olika miljöer. Tänk Dig att Du semestrar i de olika miljöerna nedan. Rangordna med 1-5 efter hur gärna/ogärna Du ser vindkraftverk i de olika situationerna nedan. Ge den situation Du helst ser vindkraftverk 1, den situation Du därefter kan tänka Dig vindkraftverk 2 osv. Den situation Du minst gärna vill se vindkraftverk ger Du siffran 5.

Min rangordning av hur gärna/ogärna jag ser vindkraftverk när jag semestrar i:

- _____ fjällmiljö
- _____ på land längs kusten
- _____ till havs
- _____ vid stora insjöar
- _____ i skogslandskapet

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Vi vill nu veta hur Du uppfattar olika placeringar av vindkraftverk i fjällmiljö. För att Du lättare ska få en uppfattning om hur en utbyggnad kan komma att se ut får Du se bilder från olika fjällmiljöer där vindkraftverk ritats in. Höjden på tornet i vindkraftverken på bilderna är cirka 70 meter. Till det kommer rotorbladet som har en radie på ca 25 meter. När det blåser rör sig rotorbladen långsamt. Inom 500 meter från vindkraftverken kan man höra ljud från rotorbladen.

Ta nu fram det bildhäfte som Du fått tillsammans med frågeformuläret. På varje uppslag i häftet finns en bild inramad med rött som beskriver en befintlig fjällmiljö. På samma uppslag finns också 1-2 bilder där vindkraftverk ritats in. De skiljer sig åt genom antalet inritade vindkraftverk. För varje uppslag i bildhäftet ställer vi tre frågor.

Följande tre frågor gäller uppslag 1 i bildhäftet - Långåvålen

19. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)
(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv		Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
åka skidor utför	1	2	3	4	5	0
åka turskidor	1	2	3	4	5	0
åka skoter	1	2	3	4	5	0
fiska	1	2	3	4	5	0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5	0

annat, ange vad:

_____ 1 2 3 4 5 0

20. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken i alternativ A skulle innebära?

(Ringa in en siffra)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positivt
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2

21. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ A - hur skulle Dina framtida val av område för fjällsemester påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A

Bläddra nu till uppslag 2 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 2 i bildhäftet - Svansjökläppen

22. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv			Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
åka skidor utför	1	2	3	4	5		0
åka turskidor	1	2	3	4	5		0
åka skoter	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0
annat, ange vad:							
_____	1	2	3	4	5		0

23. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

24. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Bläddra nu till uppslag 3 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 3 i bildhäftet - Hjortvallen

25. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv			Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
åka skidor utför	1	2	3	4	5		0
åka turskidor	1	2	3	4	5		0
åka skoter	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0
annat, ange vad:							
_____	1	2	3	4	5		0

26. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

27. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Bläddra nu till uppslag 4 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 4 i bildhäftet - Kölsjöfjället

28. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv		Agnar mig aldrig åt aktiviteten
åka skidor utför	1	2	3	4	5	0
åka turskidor	1	2	3	4	5	0
åka skoter	1	2	3	4	5	0
fiska	1	2	3	4	5	0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5	0
annat, ange vad:						
	1	2	3	4	5	0

29. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken i alternativ A skulle innebära?

(Ringa in en siffra)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

30. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ A - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ A

Bläddra nu till uppslag 5 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 5 i bildhäftet - Lossen

31. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv			Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
åka skidor utför	1	2	3	4	5		0
åka turskidor	1	2	3	4	5		0
åka skoter	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0
annat, ange vad:							
	1	2	3	4	5		0

32. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

33. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Bläddra nu till uppslag 6 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 6 i bildhäftet - Hamra dalgång

34. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv			Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
åka skidor utför	1	2	3	4	5		0
åka turskidor	1	2	3	4	5		0
åka skoter	1	2	3	4	5		0
fiska	1	2	3	4	5		0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5		0
annat, ange vad:							
_____	1	2	3	4	5		0

35. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

36. Om vindkraften byggdes ut i fjällen såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av semestermål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Bläddra nu till uppslag 7 i bildhäftet

Följande tre frågor gäller uppslag 7 i bildhäftet - Röd fjället

37. Hur attraktiv tycker Du att den med rött inramade bilden är för de aktiviteter Du brukar göra under Din fjällsemester? (Tänk Dig att det finns förutsättningar att utöva de nedan föreslagna aktiviteterna.)

(Ringa in en siffra för varje aktivitet)

	Inte alls attraktiv			Mycket attraktiv		Ägnar mig aldrig åt aktiviteten
	1	2	3	4	5	0
åka skidor utför	1	2	3	4	5	0
åka turskidor	1	2	3	4	5	0
åka skoter	1	2	3	4	5	0
fiska	1	2	3	4	5	0
åka på bilutflykt	1	2	3	4	5	0
annat, ange vad:						
_____	1	2	3	4	5	0

38. Hur uppfattar Du förändringen i miljön som de beskrivna vindkraftverken skulle innebära?

(Ringa in en siffra för alternativ A och en för alternativ B)

	Mycket negativt	Negativt	Neutral	Positivt	Mycket positiv
Vindkraft enligt alternativ A	-2	-1	0	1	2
Vindkraft enligt alternativ B	-2	-1	0	1	2

39. Om vindkraften byggdes ut i fjällområden såsom beskrivs i alternativ B - hur skulle Dina framtida val av semester mål påverkas?

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällområden där det finns vindkraftverk enligt alternativ B

Du har nu bedömt ett antal möjliga placeringar av vindkraftverk i fjällmiljön. Antag nu att fjällen användes för vindkraftproduktion enligt de mest omfattande alternativen på varje uppslag i bildhäftet. Vi vill nu veta hur en sådan "total" utbyggnad skulle påverka Ditt val av semesterort.

40. Antag att fjällvärlden i Västra Härjedalen användes för vindkraftproduktion enligt de mest omfattande alternativen på varje uppslag i bildhäftet. Hur skulle denna utbyggnad påverka Ditt val att semestra i Västra Härjedalen i framtiden? (Tänk Dig att andra fjällområden inte har utbyggd vindkraft)

(Markera med ett kryss)

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i Västra Härjedalen
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i Västra Härjedalen
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i Västra Härjedalen
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i Västra Härjedalen

41. Antag att hela fjällregionen i Sverige användes för vindkraftproduktion enligt de mest omfattande alternativen på varje uppslag i bildhäftet. Hur skulle denna utbyggnad påverka Ditt val att semestra i fjällregionen i framtiden?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Skulle helt säkert förlägga min semester i fjällregionen
- ☐ Skulle troligen förlägga min semester i fjällregionen
- ☐ Neutral - påverkar inte mitt val av framtida fjällsemester
- ☐ Skulle troligen undvika att semestra i fjällregionen
- ☐ Skulle helt säkert undvika att semestra i fjällregionen

42. Vindkraft är en förnyelsebar, miljövänlig kraftkälla som inte bidrar till växthuseffekten. Vindkraft kan användas som ersättning för icke förnyelsebara energikällor, t.ex. olja, kol och kärnkraft. Påverkar denna information Din inställning till en vindkraftsutbyggnad i fjällregionen?

(Markera med ett kryss)

- ☐ Jag blir mycket mer positiv till vindkraftsutbyggnad i fjällregionen
- ☐ Jag blir mer positiv till vindkraftsutbyggnad i fjällregionen
- ☐ Informationen påverkar mig inte
- ☐ Jag blir mer negativ till vindkraftsutbyggnad i fjällregionen
- ☐ Jag blir mycket mer negativ till vindkraftsutbyggnad i fjällregionen

Nu till sist några frågor om Din bakgrund. Vi ställer dem för att kunna göra bättre jämförelser mellan olika grupper. Vi hoppas Du har överseende med detta. I redovisningen av undersökningen framgår aldrig vad enskilda personer har svarat.

43. Hur gammal är Du?

_____ år

44. Vilket är Ditt kön?

- ☐ Kvinna
☐ Man

45. Om Du bor i Sverige - Vilket postnummer har du till Din hemadress?

Mitt postnummer är _____

46. Om Du bor utanför Sverige - Var bor Du?

- ☐ Norge
☐ Danmark
☐ Finland
☐ Övriga Europa
☐ Land utanför Europa

47. Är Du medlem i någon förening som sysslar med naturvård eller miljöfrågor (till exempel Svenska Naturskyddsföreningen, Greenpeace)?

- ☐ Nej
☐ Ja

48. Hur många personer bor i ditt hushåll?

_____ barn 0 – 12 år
_____ ungdomar 13-18 år
_____ vuxna

49. Bor Du i...

- ☐ Storstad med mer än 200.000 invånare (inklusive förorter)
☐ Stad med 20.000 – 199.999 invånare
☐ Stad / samhälle med 2.000 – 19.999 invånare
☐ Tätort / by med mindre än 2.000 invånare
☐ På landsbygden

50. Ungefär hur ofta brukar Du vistas ute i naturen på fritiden?

(Ange med ett kryss för sommar- respektive vinterhalvåret)

	Sommar	Vinter
Mer än 3 gånger i veckan	☐	☐
2-3 gånger i veckan	☐	☐
Ungefär en gång i veckan	☐	☐
2-3 gånger i månaden	☐	☐
Högst en gång i månaden	☐	☐

51. Vilket är Din nuvarande sysselsättning?

(Kryssa det huvudsakliga alternativet)

- ☐ Yrkesarbetande
- ☐ Studerande
- ☐ Pensionär
- ☐ Arbetslös
- ☐ Föräldraledig
- ☐ Sjukskriven
- ☐ Annat, ange: _____

Ett stort tack för Din hjälp!

Posta den ifyllda enkäten i det portofria svarskuvertet eller lämna den till personen som delade ut den.

Om Du har några synpunkter eller speciella kommentarer kring de frågor vi ställt är Du välkommen att lämna dem här nedan, via telefon eller e-post:

Lisa Hörnsten
Projektledare
070 249 64 89
lisa.hornsten@etour.mh.se

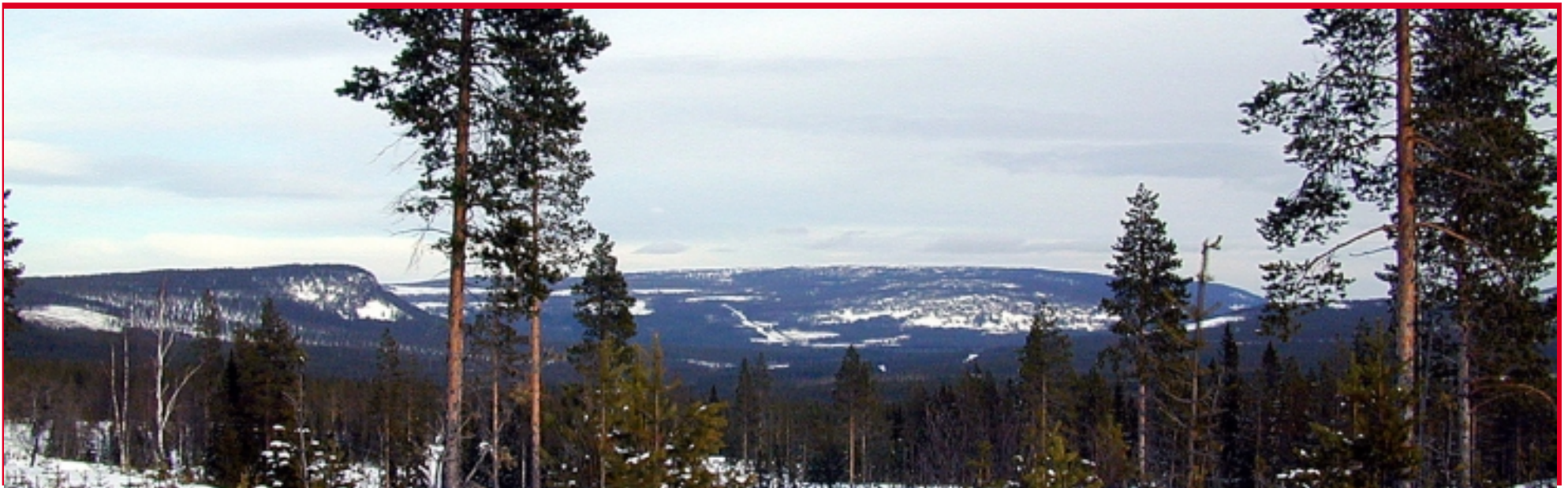
Lars Norlander
Projektassistent
070 538 70 92
lars.norlander@etour.mh.se

Bilaga 6

Bildhälfte vinter

Uppslag 1 - Långåvålen

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn. Bilderna är fotograferade vid Långåvålen på stora färdvägen genom Härjedalen mot Norge, ca 2-4 mil innan fjällen. Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i den nedre bilden är 9 km

Vindkraft alternativ A: 6 vindkraftverk

Uppslag 5 - Lossen

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn. Bilderna är tagna vid Lossen, en regleringsdamm sydost Tännäs, på stora färdvägen genom Härjedalen mot Norge, ca 1-2 mil innan fjällen. Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 2-10 km. Observera dammen som syns vid pilen.

Vindkraft alternativ A: 5 vindkraftverk längs stranden

Vindkraft alternativ B: Ca 30 vindkraftverk längs stranden och upp på sluttningen (alla vindkraftverk syns inte på bilden).

Uppslag 3 - Hjortvallen

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter de med rött inramade vyn. Bilderna är från Stor Axhögen, en fäbodmiljö som ligger längs ett preparerat skidspårsystem. Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 5 km.

Vindkraft alternativ A: 1 vindkraftverk

Vindkraft alternativ B: 10 vindkraftverk

Uppslag 4 - Kölsjöfjället

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn. Bilderna visar Kölsjöfjället och är taget från den högt belägna vägen. Cirka 6 km bort ligger Högvålen, Sveriges högst belägna by som är en kulturminnesmiljö. Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i den nedre bilden är 4-6 km.

Vindkraft alternativ A: 12 vindkraftverk

Uppslag 6 - Hamra dalgång

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn. Bilderna är fotograferade i Hamra dalgång, mot liftarna. I området finns flera hotell, stugbyar, och en stor mängd enskilda fritidshus. Det finns flera liftar och nedfarter i området. Ett naturreservat, Hamrafjället, ligger på motsatta sidan av dalgången, mitt för liftarna. Avståndet mellan foto-punkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 1 km.

Vindkraft alternativ A: 1 vindkraftverk ca 100 m från toppen på västra liften

71

Vindkraft alternativ B: 6 vindkraftverk (husen skymmer tre vindkraftverk)

Uppslag 2 -Svansjökläppen

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn. Bilderna är från Kungsleden vid Svansjökläppen och blickar ut mot övre delarna av liftarna. Liftarna är nära opch man ser de övre liftstolparna vid pilarna. Området ger intryck av en relativt opäverkad miljö. Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 1-3 km.

Vindkraft alternativ A: 1 vindkraftverk ca 100 m från toppen på västra liften

Vindkraft alternativ B: 6 vindkraftverk

Uppslag 7 - Rödfjället

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn långt in i orört fjällområde med snöskoterförbud. Bilderna är fotograferade från sluttningen av Rödfjället som är myskoxarnas hemma fjäll. Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 4-7 km.

Vindkraft alternativ A: 1 vindkraftverk

Vindkraft alternativ B: 6 vindkraftverk

Bilaga 7

Bildhälfte sommar

Bilaga till
**Vindkraftsstudie i
västra Härjedalen**

Sommarbilder

Uppslag 1 - Malmagen

Tänk dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn.

Bilderna är tagna från Malmagen mot Hamra liftområde. I Hamra finns flera hotell, stugbyar och en stor mängd enskilda fritidshus.

På de två nedre bilderna är vindkraftverk inplacerade i anslutning till befintliga liftar och nedfarter. Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 4-5 km.

Vindkraft alternativ A: 1 vindkraftverk (bildmontage)

Vindkraft alternativ B: 6 vindkraftverk (bildmontage)

Uppslag 2 - Hamrafjället

Tänk dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn.

Bilderna är fotograferade från kanten på Hamrafjället, som är ett naturreservat. I bildens mitt finns skidnedfarter och snöskärmar.

Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 2-3 km.

Vindkraft alternativ A: 1 vindkraftverk (bildmontage)

Vindkraft alternativ B: 5 vindkraftverk (bildmontage)

Uppslag 3 - Axhögen

Tänk dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn.

Bilderna är tagna från Axhögen mot Flatruet.

Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i den nedre bilden är 5-6 km till de tre närmaste vindkraftverken och 15 km till verket längst bort (syns otydligt).

Vindkraft alternativ A: 4 vindkraftverk (bildmontage)

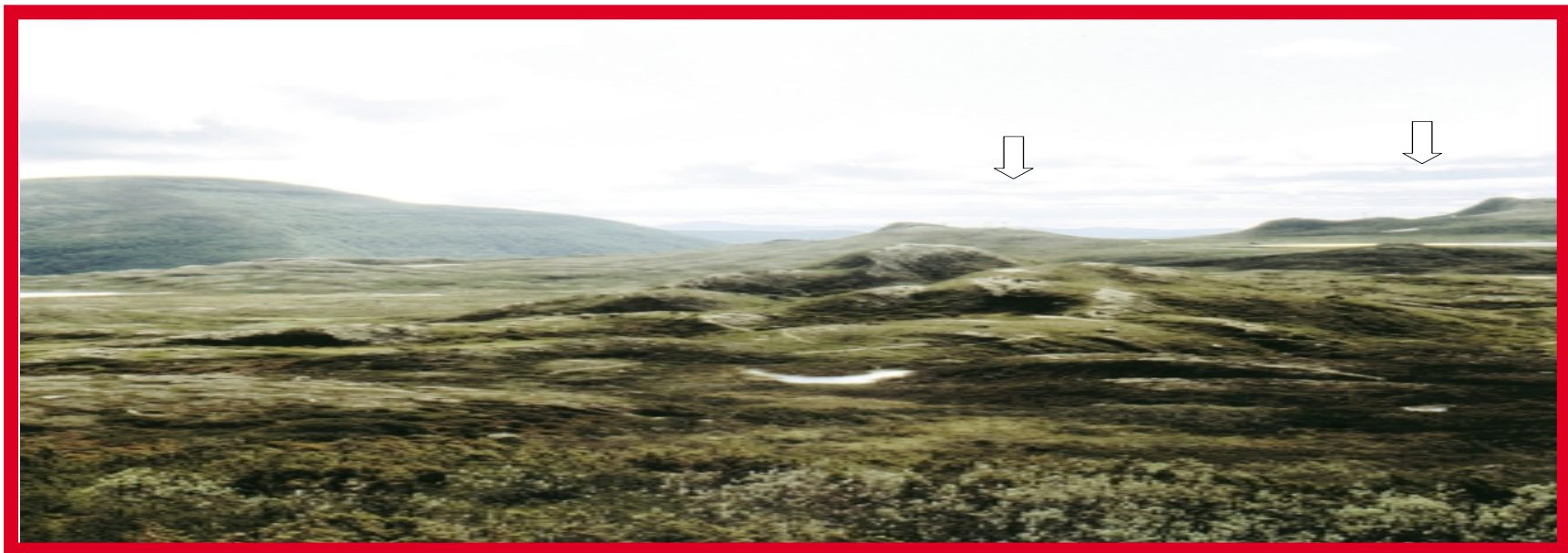

Uppslag 4 - Svansjökläppen

Tänk dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn.

Bilderna är tagna på Svansjökläppen vid en rastplats/utsiktspunkt längs Kungsleden. Liftarna är nära och man ser de övre liftstolparna vid pilarna.

Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 1-3 km.

Vindkraft alternativ A: 1 vindkraftverk (bildmontage)

Vindkraft alternativ B: 4 vindkraftverk (bildmontage)

Uppslag 5 - Hjortvallen

Tänk dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn.

Bilderna är från Stor Axhögen, en fåbodemiljö där vandringsleder passerar.

Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i de två nedre bilderna är 5 km.

Vindkraft alternativ A: 1 vindkraftverk (bildmontage)

Vindkraft alternativ B: 10 vindkraftverk (bildmontage)

Uppslag 6 - Fjällnäs

Tänk dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn.

Bilderna är från Fjällnäs och taget mot norska gränsen.

Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i den nedre bilden är 4-7 km.

Vindkraft alternativ A: 5 vindkraftverk (bildmontage)

Uppslag 7 - Kölsjöfjället

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn.

Bilderna visar Kölsjöfjället och är taget från den högt belägna vägen. Cirka 6 km bort ligger Högvålen, Sveriges högst belägna by som är en kulturminnesmiljö.

Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i den nedre bilden är 4-6 km.

Vindkraft alternativ A: 12 vindkraftverk (bildmontage)

Uppslag 8 - Högfjäll

Tänk Dig att Du under din fjällsemester möter den med rött inramade vyn.

Bilderna är tagna från en fjällplatå långt in i orört fjällområde.

Avståndet mellan fotopunkten och vindkraftverken i den nedre bilden är ca 1 km.

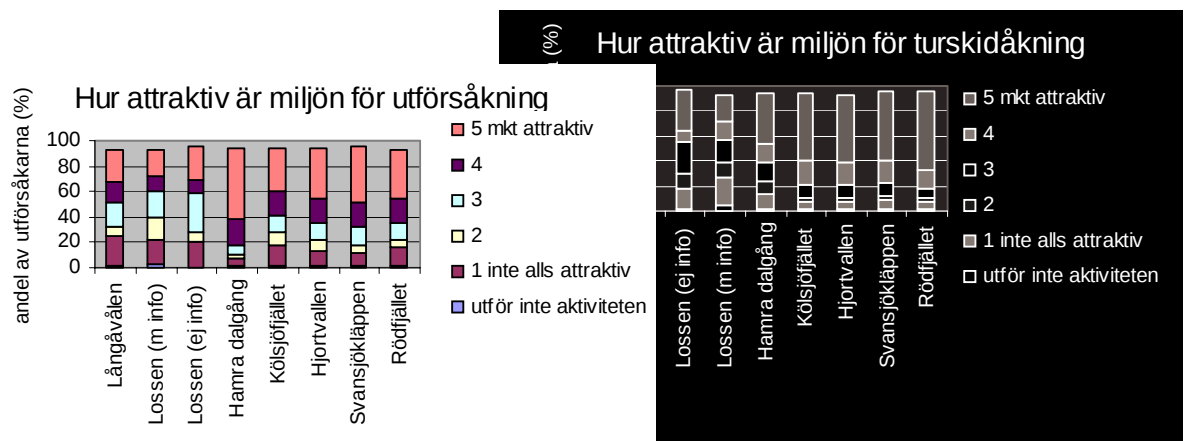
Vindkraft alternativ A: 3 vindkraftverk (bildmontage)

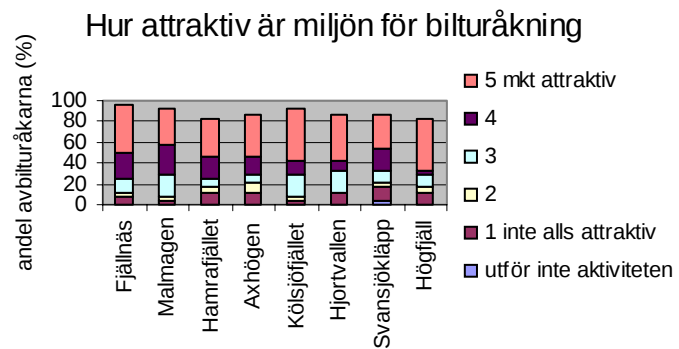
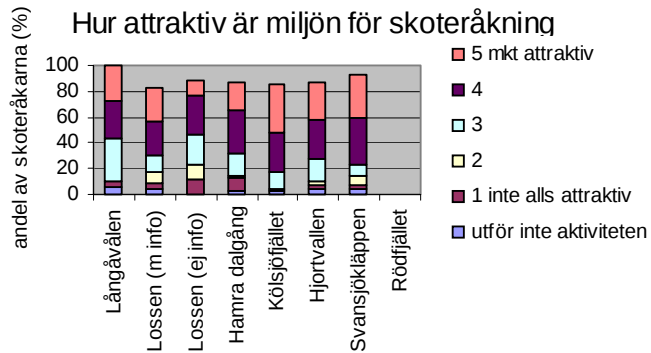
BILAGA 8

Bildmiljöernas lämplighet för olika aktiviteter

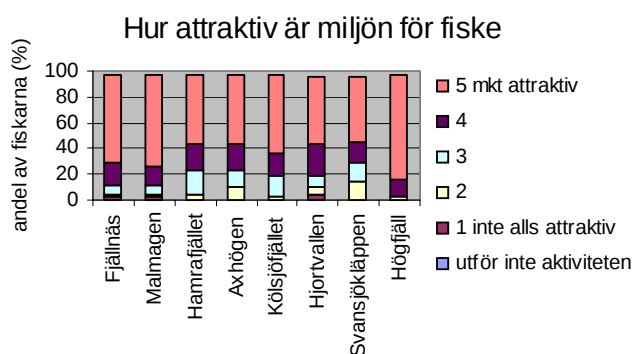
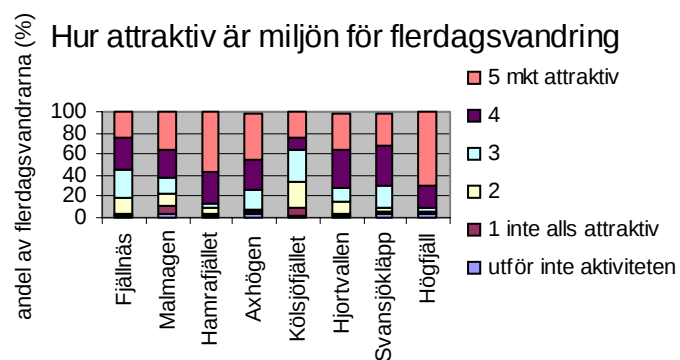
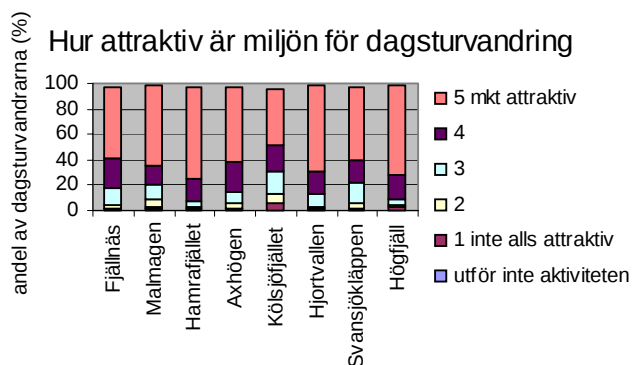
Bildmiljöernas lämplighet för olika aktiviteter bland dem som ägnar sig åt aktiviteten. I vinterundersökningen fick hälften information att Lossendammen är ett vattenmagasin (=Lossen m info). Övriga fick inte denna information (=Lossen ej info),

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

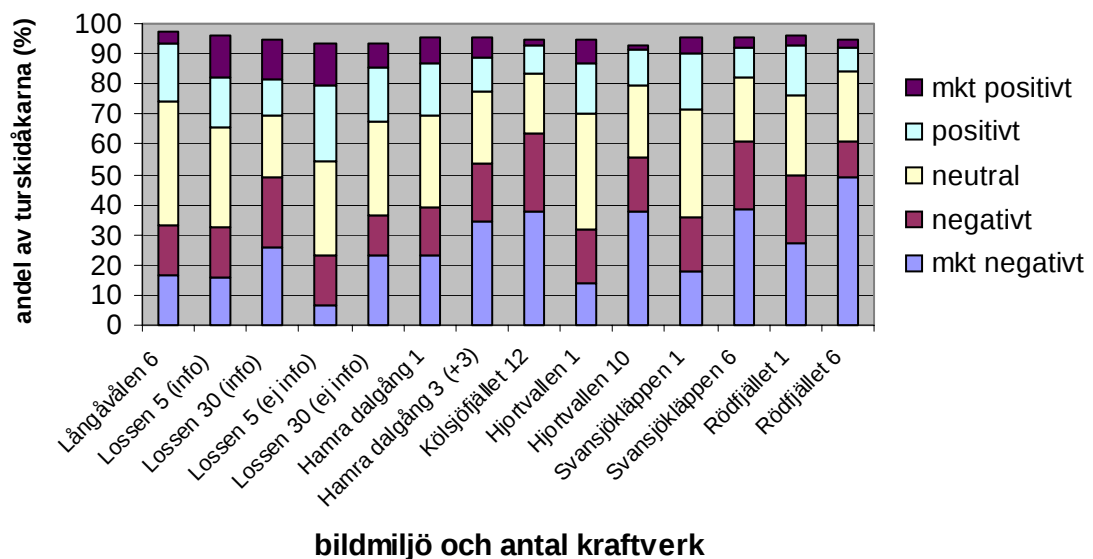

BILAGA 9

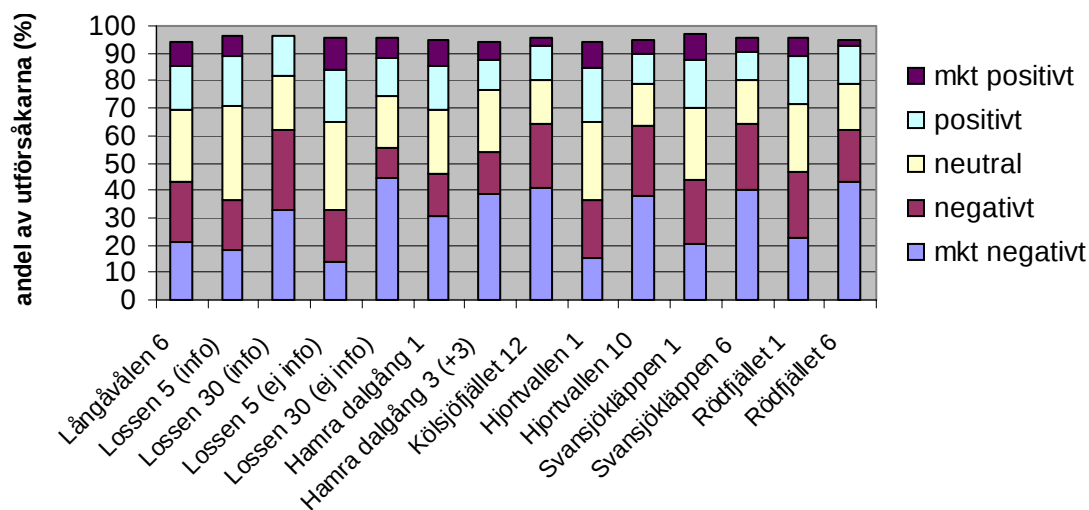
Upplevd förändring efter utbyggnad

Den upplevda förändringen som den simulerade vindkraftsutbyggnaden i de olika bildmiljöerna redovisat per aktivitetsgrupp. I vinterundersökningen fick hälften information att Lossendammen är ett vattenmagasin (=Lossen info). Övriga fick inte denna information (=Lossen ej info),

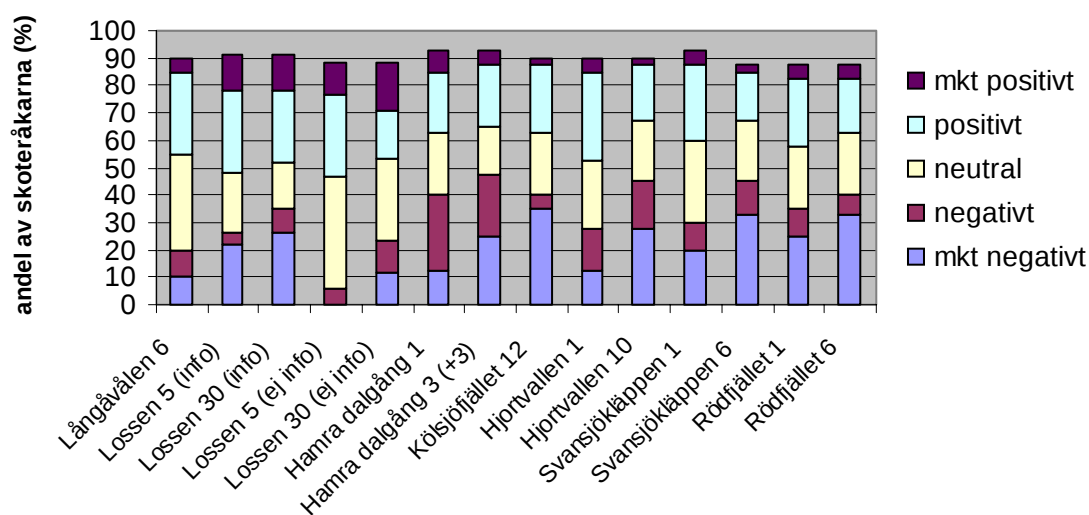
Upplevd förändring bland turskidåkare

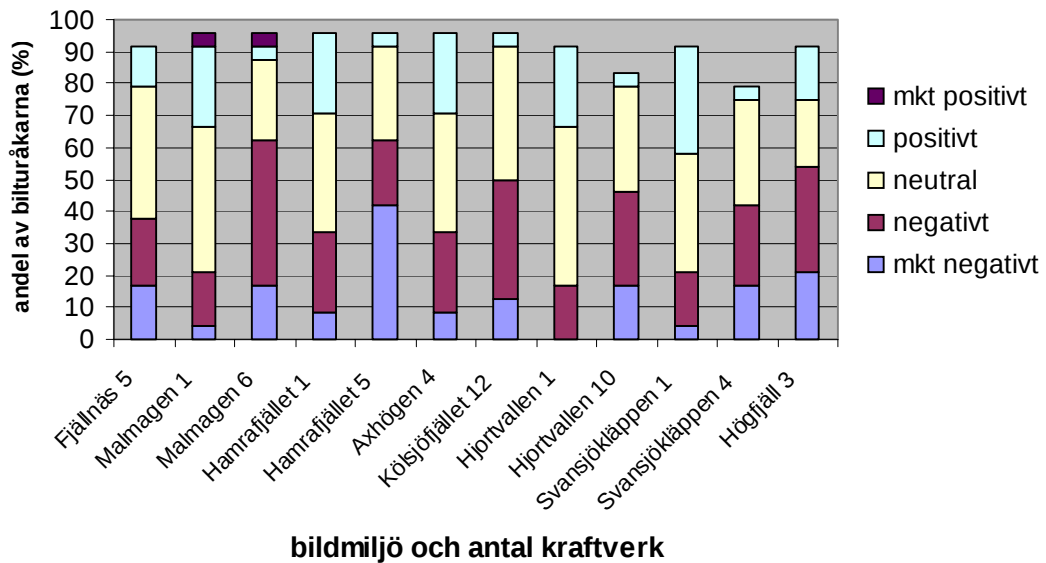
Upplevd förändring bland utförsåkare

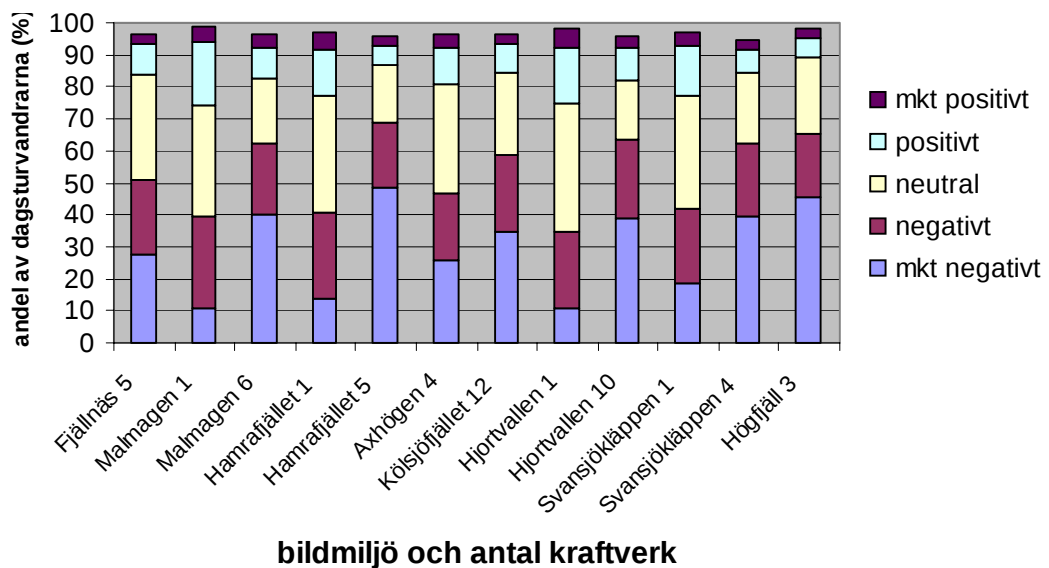
Upplevd förändring bland skoteråkare

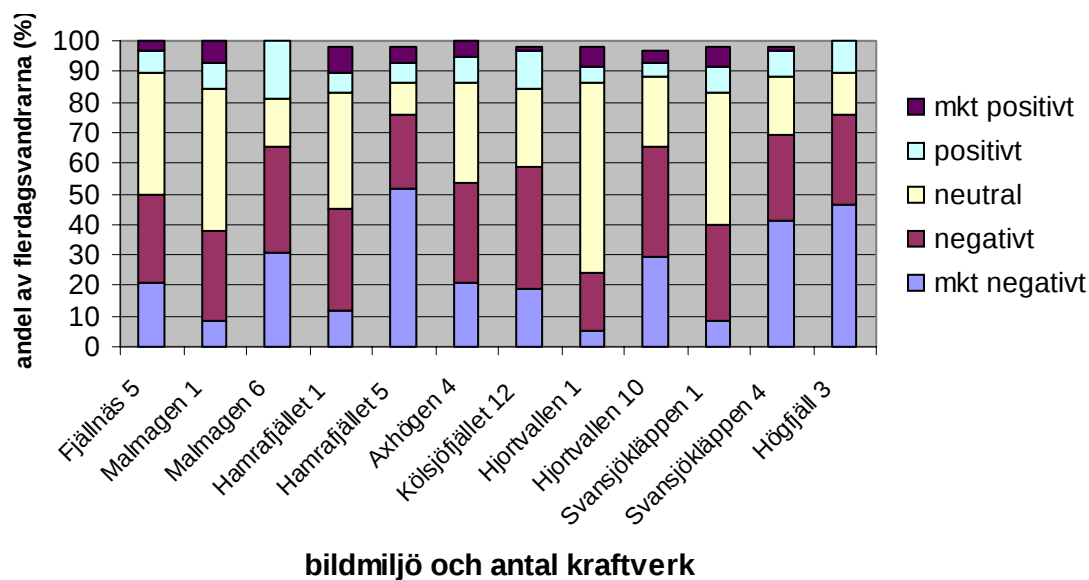
Upplevd förändring bland bilturåkare (sommar)

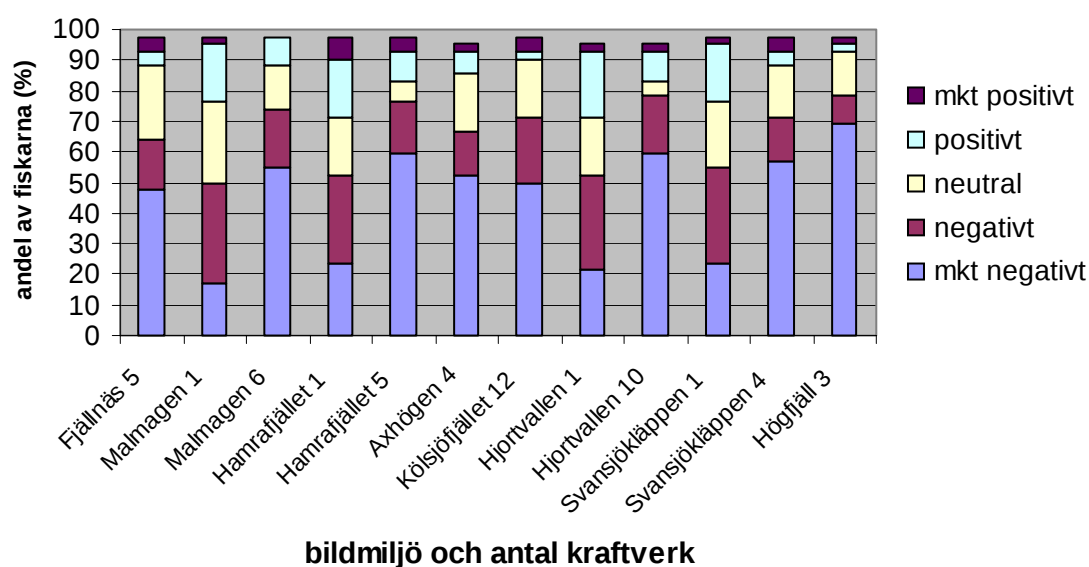
Upplevd förändring bland dagsturvandrarare

Upplevd förändring bland flerdagsvandrare

Upplevd förändring bland fiskare

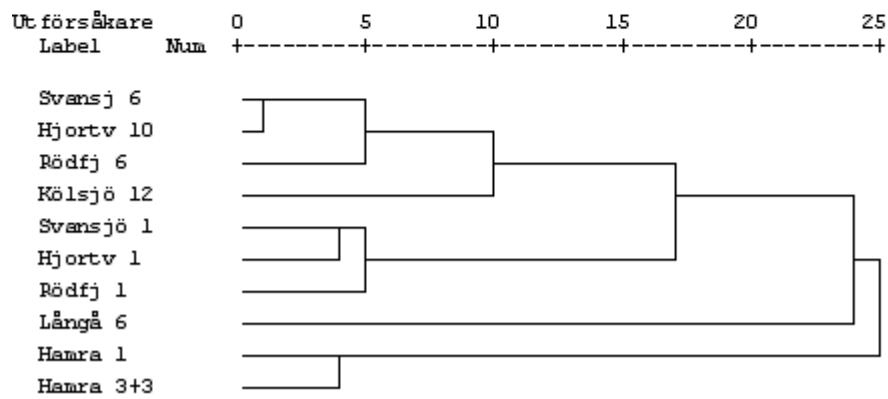
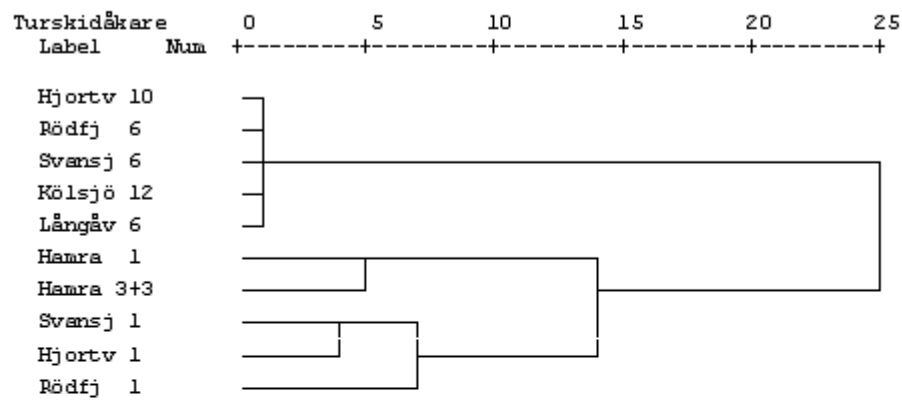

BILAGA 10

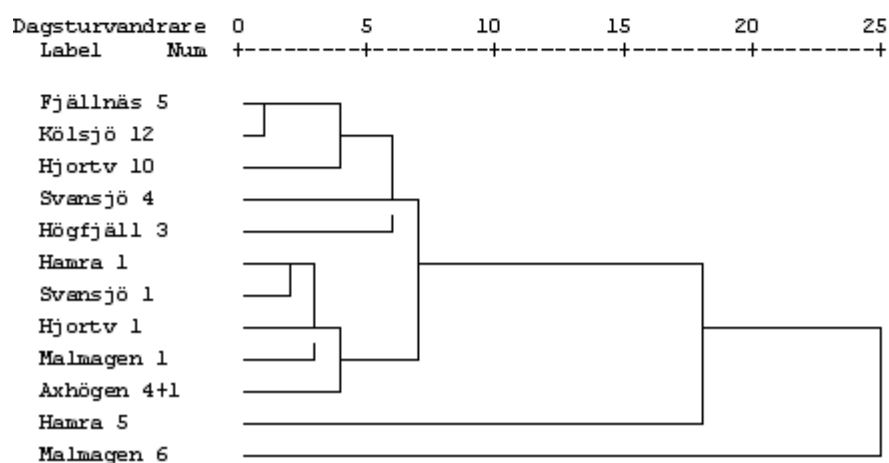
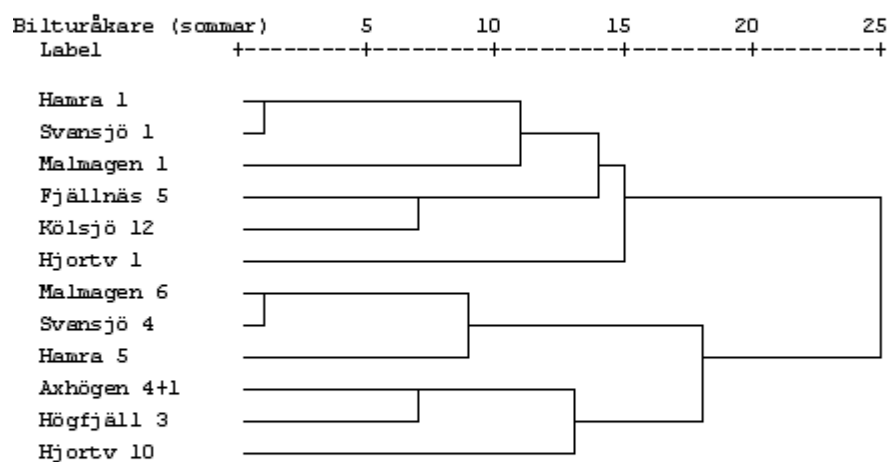
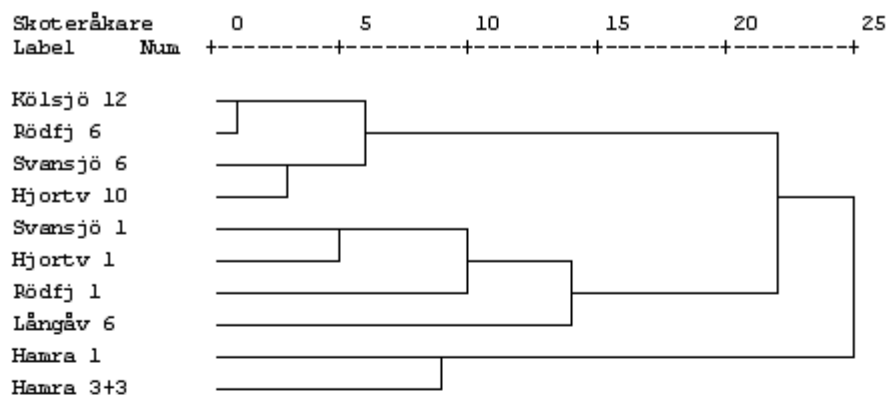
Naturliga grupper av förändring efter utbyggnad

Efter namnet på miljön redovisas antalet simulerade vindkraftverk på bildmontaget.

***** H I E R A R C H I C A L C L U S T E R A N A L Y S I S * * *
Dendrogram using Average Linkage (Between Groups)
Rescaled Distance Cluster Combine

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

Turisters attityder till vindkraftverk i fjällen

